

به نام خدا

تلخیص و تجميع بخشنامه‌ها،
دستورالعمل‌ها و دستورهای اداری
حوزه بازماندگان

بخشنامه شماره

۱۰۰۰/۹۵/۷۸۲۷

مورخ

۱۳۹۵/۸/۱

سازمان تامین اجتماعی

سازمان تامین اجتماعی

اعضای شورای تنقیح مقررات سازمان تامین اجتماعی:

فرخ ملکوندفرد
محمدحسن زدا
شهرام غفاری
عمران نعیمی
محمدرضا جوانجعفری
منصور آتشی
رسول رضایی

اعضای کارگروه تنقیح مقررات:

- ۱- بهروز کریمی
- ۲- مریم فروزان
- ۳- ملیحه رضایی زاده
- ۴- محسن یوسفی مقدم

موضوع پروژه: تلخیص و تجمیع
بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و دستورهای
اداری حوزه بازماندگان

سفارش دهنده: سازمان تامین اجتماعی
(اداره کل حقوقی و قوانین)

مجری پروژه تنقیح مقررات:

مؤسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی

ادارات تخصصی مسئول تدوین بخشنامه‌ها:

اداره کل امور بیمه‌شدگان / اداره کل
حقوقی و قوانین

ناظر تخصصی و مرجع بررسی نهایی:

شورای تنقیح مقررات

بخشنامه و دستورالعمل بازنگری شده:

۳۹ مورد و سایر مکاتبات و دستورات
اداری صادره از سوی ادارات تخصصی
مربوط

فهرست مطالب

۳۵	فصل هشتم	تغییرات مستمری بازماندگان
۳۶	فصل نهم	فرایند بررسی و چگونگی احراز شرایط بازماندگان
۴۶	فصل دهم	کنترل وضعیت بازماندگان
۴۸	فصل یازدهم	معرفی به بانک و افتتاح حساب
۴۹	فصل دوازدهم	ارجاع پرونده به سایر شعب سازمان
۵۲	فصل سیزدهم	سایر نکات
۵۹	فهرست دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و دستورهای اداری اصلاح، روانسازی شده و	
۶۳	فرم‌ها	
۶	مقدمه	
۸	فصل اول	قوانین مرتبط و تعاریف
۱۰	فصل دوم	موارد برقراری مستمری بازماندگان
۱۱	فصل سوم	بازماندگان واجد شرایط
۱۲	فصل چهارم	نحوه محاسبه مستمری
۲۰	فصل پنجم	نحوه تقسیم سهام
۲۱	فصل ششم	مدارک و مستندات لازم جهت برقراری و صدور حکم مستمری
۲۵	فصل هفتم	نحوه برقراری مستمری بازماندگان

در راستای رعایت اصل قانونمداری و شفاف‌سازی مقررات سازمانی، جلوگیری از انباشت بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های تکراری، مشابه و مغایر، اطلاع شرکای اجتماعی سازمان از حقوق و تکالیف مقرر، با هدف رضایت بیمه‌شدگان، مستمری‌بگیران و کارفرمایان، رعایت قوانین و مقررات جدید و همچنین آرای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری، کاهش شکایات علیه سازمان در مراجع نظارتی و قضایی، برنامه «تنقیح بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های لازم‌الاجرا» در اولویت برنامه‌های سازمان قرار دارد. با توجه به کارایی و اثربخشی برنامه مذکور در اصلاح فرایندهای ارائه خدمات و تعهدات سازمان و جلب رضایت ذینفعان، این برنامه به عنوان یکی از طرح‌های کاندید جایزه تجربه موفق سازمان‌های عضو ایسا در منطقه آسیا و اقیانوسیه سال ۲۰۱۸، معرفی شد و موفق به کسب گواهی تجربه موفق از ایسا گردید.

به‌منظور تنقیح و تلخیص بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به هر موضوع که در سنوات گذشته صادر گردیده است، این موضوعات در کمیته‌های تخصصی فرعی و کمیته تنقیح مقررات سازمان متشکل از مدیران و کارشناسان و با مشارکت نمایندگان ذینفعان در جهت تحقق رویکرد سه‌جانبه‌گرایی در سازمان، مورد بررسی قرار می‌گیرند و پس از تدوین، متن نهایی توسط اینجانب صادر می‌گردد و بدین ترتیب کلیه بخشنامه‌های متعدد قبلی تبدیل به یک بخشنامه واحد شده و بخشنامه تنقیحی ملاک عمل سازمان خواهد بود. ضمناً پس از صدور بخشنامه مربوطه و همزمان با اجرایی شدن آن در سازمان، در راستای شفافیت و آگاهی‌بخشی ذینفعان و مشمولان، بخشنامه موردنظر در

سایت سازمان تحت عنوان «دسترسی آزاد به بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها» منتشر و در دسترس عموم قرار می‌گیرد.

بخشنامهٔ تنقیحی حاضر با تجمیع، تلخیص و تنقیح تعداد زیادی بخشنامه و دستورالعمل به صورت سند واحد گردآوری شده و در تدوین آن، آخرین قوانین و مقررات مصوب در کشور به همراه جدیدترین آرای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مورد توجه قرار گرفته است. همچنین در تدوین این بخشنامه سعی شده است علاوه بر جلب نظر ذینفعان، مشکلات و ابهامات واحدهای اجرایی سازمان نیز در این زمینه مرتفع گردد.

مصطفی سالاری

مدیر عامل سازمان تأمین اجتماعی

فصل اول: قوانین مرتبط و تعاریف

۱- قوانین، آیین نامه ها، دادنامه ها و تعاریف مرتبط بازمندگان تاکنون به شرح زیر می باشد:

۱-۱- قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ (ماده ۲، بند ج ماده ۴، مواد ۸۰ لغایت ۸۴):

۱-۲- قانون راجع به برقراری مستمری درباره بیمه شدگانی که به علت همکاری با نیروهای مسلح شهید یا معلول شده اند، مصوب ۱۳۶۰/۱۱/۱۸:

۱-۳- قانون اصلاح تبصره ۲ ماده واحده قانون اجازه پرداخت وظیفه و مستمری وراثت کارمندان (مصوب ۲۸ آذر ۱۳۳۸) و برقراری حقوق وظیفه در مورد فرزندان و نوادگان اناث، مصوب ۱۳۶۳/۱۰/۲:

۱-۴- قانون حضانت از فرزندان مصوب ۱۳۶۴/۵/۶:

۱-۵- قانون الحاق یک تبصره به بند (۱) ماده ۸۱ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۷۴/۶/۲۱:

۱-۶- قانون اصلاح تبصره ۶ قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید، جانباز از کارافتاده و مفقودالانتر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی، مصوب ۱۳۷۴/۹/۲۶:

۱-۷- قانون اصلاح مواد ۴۳، ۴۴ و ۸۰ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۷۶/۷/۲۷:

- ۸-۱- قانون اصلاح پاره‌ای از مقررات مربوط به حقوق بازنشستگی، بانوان شاغل، خانواده‌ها و سایر کارکنان مصوب ۱۳۷۹/۲/۱۳؛
- ۹-۱- قانون پرداخت مستمری به فرزندان زنان متوفی مشمول قانون تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بازنشستگی مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۵؛
- ۱۰-۱- قانون اصلاح تبصره ۳ اصلاح بند(۳) ماده ۸۰ قانون مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲۰؛
- ۱۱-۱- قانون الحاق یک تبصره به ماده ۸۰ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و... مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۸؛
- ۱۲-۱- قانون حمایت خانواده، مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱ مجلس شورای اسلامی؛
- ۱۳-۱- قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست، مصوب ۱۳۹۲/۷/۱۰؛
- ۱۴-۱- قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعی اشخاصی که ده سال و کمتر حق بیمه پرداخت کرده‌اند، مصوب ۱۳۹۲/۷/۱۷؛
- ۱۵-۱- آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح تبصره ۲ ماده واحده قانون اجازه پرداخت وظیفه و مستمری وراثت کارمندان مصوب ۲۸ آذرماه ۱۳۳۸ و برقراری حقوق وظیفه در مورد فرزندان و نوادگان انان، مصوب ۱۳۶۴/۴/۲؛
- ۱۶-۱- آیین‌نامه اجرایی قانون الحاق یک تبصره به بند(۱) ماده ۸۱ قانون تأمین اجتماعی، مصوب ۱۳۷۵/۴/۶؛
- ۱۷-۱- آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت خانواده، مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۲۷؛
- ۱۸-۱- آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست، مصوب ۱۳۹۴/۴/۱۴؛
- ۹-۱- دادنامه‌های شماره ۱۷۱-۱۷۰ مورخ ۱۳۸۱/۵/۲۷، شماره ۳۰۴ مورخ ۱۳۸۲/۸/۱۸، شماره ۱۳۹ مورخ ۱۳۹۰/۳/۳۰، شماره ۲۰۰ مورخ ۱۳۹۰/۵/۱۰، شماره ۸۱۷ مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۹، شماره ۶۳ مورخ ۱۳۹۴/۱/۳۱، شماره ۱۳۵ مورخ ۱۳۹۴/۲/۲۱، شماره ۷۹۴-۷۹۵ مورخ ۱۳۹۴/۶/۲۴ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری؛

۲۰-۱- خانواده بیمه‌شده: شخص یا اشخاصی هستند که به تبع بیمه‌شده از مزایای موضوع این قانون استفاده می‌کنند. (بند ۲ ماده ۲ قانون).

۲۱-۱- مستمری: عبارت از وجهی است که طبق شرایط مقرر در قانون تأمین اجتماعی به منظور جبران قطع تمام یا قسمتی از درآمد به بیمه‌شده و در صورت فوت او برای تأمین معیشت بازماندگان وی به آنان پرداخت می‌شود. (بند ۱۶ ماده ۲ قانون).

فصل دوم: موارد برقراری مستمری بازماندگان

بازماندگان واجد شرایط بیمه‌شده متوفی در یکی از حالات زیر استحقاق دریافت مستمری بازماندگان را خواهند داشت:

۱- در صورت فوت بیمه‌شده بازنشسته (بند ۱ ماده ۸۰ قانون)؛

۲- در صورت فوت بیمه‌شده از کارافتاده کلی مستمری‌بگیر (بند ۲ ماده ۸۰ قانون)؛

۳- در صورت فوت بیمه‌شده‌ای که در ده سال آخر حیات خود حداقل حق بیمه یک سال کار، مشروط بر اینکه ظرف آخرین سال حیات حق بیمه ۹۰ روز کار را پرداخت کرده باشد (اصلاحیه بند ۳ ماده ۸۰ قانون)؛

۳-۱- چنانچه بیمه‌شده فاقد شرایط مقرر در این بند باشد ولی حداقل ۲۰ سال سابقه پرداخت حق بیمه را قبل از فوت پرداخت کرده باشد (تبصره ۲ اصلاحیه بند ۳ ماده ۸۰ قانون)؛

۳-۲- در صورتی که بیمه‌شده متوفی فاقد شرایط مقرر در این بند بوده لیکن دارای سابقه پرداخت حق بیمه بین ده تا بیست سال باشد. (تبصره ۳ اصلاحیه بند ۳ ماده ۸۰ قانون)؛

۳-۳- در صورتی که بیمه‌شده متوفی فاقد شرایط مقرر در این بند بوده لیکن دارای سابقه پرداخت حق بیمه بین یک تا ده سال باشد (قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعی اشخاصی که ده سال و کمتر حق بیمه پرداخت کرده‌اند)؛

۴- در مواردی که بیمه‌شده در اثر حادثه ناشی از کار یا بیماری‌های حرفه‌ای فوت نماید. (بند ۴ ماده ۸۰ قانون).

فصل سوم: بازماندگان واجد شرایط

بازماندگان واجد شرایط متوفی که استحقاق دریافت مستمری را خواهند داشت عبارت‌اند از:

۵- عیال دائم بیمه‌شده متوفی

به موجب مفاد تبصره زیر بند (۱) ماده ۸۱ قانون، استحقاق عیال دائم بیمه‌شده متوفی در صورت ازدواج مجدد زائل می‌گردد، لیکن حسب مفاد بند (۱) ماده ۴۸ قانون حمایت خانواده از تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون ۱۳۹۲/۲/۷ زوجة دائم متوفی از حقوق وظیفه یا مستمری وی برخوردار و ازدواج وی مانع دریافت حقوق مذکور نمی‌شود.

۶- شوهر بیمه‌شده زن متوفی

مشروط بر اینکه اولاً تحت تکفل زن بوده و ثانیاً سن او از شصت سال متجاوز باشد و یا طبق نظر کمیسیون پزشکی موضوع ماده ۹۱ قانون تأمین اجتماعی از کارافتاده بوده و در هر حال مستمری دریافت ننماید.

۷- فرزند ذکور متوفی

به موجب مفاد بند (۲) ماده ۸۱ قانون در صورتی که سن وی کمتر از هیجده سال تمام بوده و یا منحصراً به تحصیل اشتغال داشته یا به علت بیماری یا نقص عضو طبق گواهی کمیسیون پزشکی موضوع ماده ۹۱ قانون تأمین اجتماعی قادر به کار شناخته نشود، استحقاق دریافت مستمری بازماندگان را داشته لیکن به استناد مفاد بند (۳) ماده ۴۸ قانون حمایت خانواده از تاریخ ۱۳۹۲/۲/۷ (تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون حمایت خانواده) حداکثر سن فرزند ذکور تا بیست سالگی (حداکثر ۱۹ سال تمام) تغییر و پس از آن منحصراً در صورت اشتغال به تحصیل در مقاطع دانشگاهی تعیین شد و یا

اینکه معلول از کارافتاده نیازمند شناخته شود.

۸- فرزند اناث متوفی

در صورتی که فاقد شغل و شوهر باشد.

۹- فرزند خوانده متوفی

در اجرای قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۷/۱۰ مجلس محترم شورای اسلامی و آیین نامه اجرایی مصوب ۱۳۹۴/۴/۱۴ هیئت محترم وزیران، فرزند خوانده در حکم فرزند حقیقی بوده و از کلیه حقوق و مزایای قانونی بهره مند خواهد شد.

۱۰- پدر و مادر متوفی

در صورتی که اولاً تحت تکفل او بوده ثانیاً سن پدر از شصت سال و سن مادر از پنجاه و پنج سال تجاوز کرده باشد و یا آنکه به تشخیص کمیسیون پزشکی موضوع ماده ۹۱ قانون تأمین اجتماعی از کارافتاده باشند و در هر حال مستمری دریافت نمایند.

فصل چهارم: نحوه محاسبه مستمری

مستمری بازماندگان واجد شرایط بیمه شده متوفی به شرح زیر محاسبه می شود:

۱۱- در صورت فوت بیمه شده بازنشسته یا از کارافتاده کلی، بازماندگان واجد شرایط وی می توانند با رعایت مقررات زیر از مستمری مربوطه برخوردار شوند:

۱۱-۱- میزان مستمری قابل پرداخت حین الفوت مستمری بگیران بازنشسته یا از کارافتاده کلی به عنوان مستمری استحقاقی آنان تلقی و عیناً به میزان سهام مقرر در ماده ۸۳ قانون بین بازماندگان واجد شرایط تقسیم می شود.

۱۱-۲- میزان مستمری سهم هر یک از بازماندگان از مجموع مستمری

استحقاقی متوفی، از حاصل ضرب سهم آنان (وفق ماده ۸۳ قانون) در مستمری استحقاقی تقسیم بر مجموع سهام بازماندگان بدست خواهد آمد.

۱۱-۳- منظور از مستمری استحقاقی بیمه‌شده متوفی مستمری حین‌الفوت او می‌باشد.

۱۱-۴- در اجرای دادنامه ۱۳۹ مورخ ۱۳۹۰/۳/۳۰ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری صددرصد مستمری استحقاقی بین بازماندگان صرف‌نظر از تعداد آنها قابل پرداخت خواهد بود.

۱۱-۵- مجموع مستمری بازماندگان متوفی نباید از میزان مستمری استحقاقی متوفی تجاوز نماید؛ هرگاه مجموع مستمری از این میزان تجاوز کند، سهم هریک از مستمری‌بگیران به نسبت تقلیل داده می‌شود و در این صورت اگر یکی از مستمری‌بگیران فوت شود یا فاقد شرایط استحقاقی دریافت مستمری شود سهم بقیه آنها با توجه به تقسیم‌بندی مذکور در ماده ۸۳ افزایش خواهد یافت و در هر حال بازماندگان بیمه‌شده از صددرصد مستمری بازماندگان متوفی استفاده خواهند کرد.

۱۱-۶- از آنجایی که تغییر مجموع سهام بازماندگان در مجموع مبلغ مستمری استحقاقی تغییری ایجاد نمی‌نماید، لذا واحدهای اجرایی صرفاً باید نسبت به تعیین و تخصیص میزان سهم مستمری جدید هر یک از بازماندگان با رعایت ماده ۸۳ قانون از طریق صدور حکم تغییرات اقدام نمایند.

۱۲- در صورت فوت بیمه‌شده‌ای که در ۱۰ سال آخر حیات خود حداقل حق بیمه یک‌سال کار، مشروط بر اینکه ظرف آخرین سال حیات حق بیمه ۹۰ روز کار را پرداخت کرده باشد، بازماندگان واجد شرایط وی از مستمری که به شرح زیر محاسبه می‌شود بهره‌مند خواهند شد:

دستمزد مشمول کسر حق بیمه ظرف ۷۲۰ روز قبل از تاریخ فوت یا شروع بیماری منجر به فوت

متوسط دستمزد ماهیانه $\times 30$

روزهای کارکرد ظرف ۷۲۰ روز قبل از تاریخ فوت یا شروع بیماری منجر به فوت

سنوات پرداخت حق بیمه $\times$ متوسط دستمزد ماهیانه = مستمری استحقاقی

۱-۱۲ - چنانچه مستمری استحقاقی بیمه‌شده متوفی کمتر از حداقل دستمزد کارگر عادی در زمان برقراری باشد، مستمری قابل پرداخت به بازماندگان با رعایت ماده ۱۱۱ قانون (ترمیم مستمری استحقاقی تا حداقل دستمزد کارگر عادی) تعیین می‌شود.

۲-۱۲ - مستمری استحقاقی به دست آمده نباید از پنجاه درصد متوسط مزد یا حقوق ماهانه بیمه‌شده کمتر و از صد درصد آن بیشتر باشد. چنانچه مستمری استحقاقی محاسبه شده از شصت درصد متوسط مزد یا حقوق آنها کمتر باشد علاوه بر آن معادل ده درصد مستمری استحقاقی به عنوان کمک، مشروط بر آنکه جمع مستمری و کمک از شصت درصد تجاوز نکند، پرداخت خواهد شد.

۳-۱۲ - بر اساس مصوبات مورخ ۱۳۷۲/۸/۱ و ۱۳۷۳/۲/۲۶ شورای عالی سازمان تأمین اجتماعی مبلغ مستمری از کارافتادگی جزئی ناشی از کار به عنوان قسمتی از دستمزد محسوب شده و در تعیین میزان مستمری بازماندگان مؤثر خواهد بود.

بنابراین هر گاه بیمه‌شده مشمول دریافت مستمری از کارافتادگی جزئی ناشی از کار، فوت نماید میزان مستمری متعلقه باید همانند یکی از عناوین حقوق و مزایای بیمه‌شده متوفی در محاسبات تبصره ۲ ماده ۷۲ قانون عیناً حسب مورد به دستمزد ماه‌ها و روزهای کارکرد بیمه‌شده افزوده شود. بدین معنا که مبلغ مستمری از کارافتادگی جزئی ناشی از کار به تنهایی قابل احتساب نبوده و در ایامی که متوفی فاقد کارکرد باشد، مؤثر نخواهد بود.

همچنین از آنجا که مبلغ مستمری از کارافتادگی جزئی ناشی از کار مشمول کسر حق بیمه نمی‌باشد، لذا به هنگام احتساب آن به عنوان بخشی از دستمزد متوفی رعایت حداکثر حقوق و مزایای مشمول کسر حق بیمه الزامی نیست بنابراین مبلغ مذکور می‌تواند مازاد بر حداکثر حقوق و مزایای مشمول کسر حق بیمه متوفی در زمان محاسبه متوسط دستمزد منظور گردد.

۱۳- در صورتی که بیمه‌شده متوفی فاقد شرایط مقرر در بند ۳ ماده ۸۰ قانون تأمین اجتماعی بوده ولی حداقل ۲۰ سال حق بیمه مقرر را قبل از تاریخ فوت پرداخت نموده باشد، بازماندگان واجد شرایط وی می‌توانند از مستمری

بازماندگان (با رعایت ماده ۱۱۱ قانون) که به شرح زیر تعیین می‌شود استفاده نمایند.

$$\frac{\text{مجموع مزد و مزایای مشمول کسر حق بیمه ظرف آخرین دو سال پرداخت حق بیمه}}{۲۴} = \text{متوسط دستمزد ماهیانه}$$

$$\frac{\text{سنوات پرداخت حق بیمه} \times \text{متوسط دستمزد ماهیانه}}{۳۰} = \text{مستمری استحقاقی}$$

۱۴- در صورت فوت بیمه‌شده‌ای که فاقد شرایط مقرر در بند ۳ ماده ۸۰ قانون بوده لیکن سابقه پرداخت حق بیمه آن بین ۱۰ تا ۲۰ سال باشد، بازماندگان واجد شرایط وی از تاریخ تصویب قانون اصلاح تبصره ۳ اصلاح بند (۳) ماده ۸۰ قانون (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲۰) استحقاق دریافت مستمری متناسب با سنوات پرداخت حق بیمه به نسبت سهام مقرر در ماده ۸۳ قانون تأمین اجتماعی را خواهند داشت که نحوه محاسبه مستمری آنان به شرح زیر است:

$$\frac{\text{مجموع مزد و مزایای مشمول کسر حق بیمه ظرف آخرین دو سال پرداخت حق بیمه}}{۲۴} = \text{متوسط دستمزد ماهیانه}$$

$$\frac{\text{سنوات پرداخت حق بیمه} \times \text{متوسط دستمزد ماهیانه}}{۳۰} = \text{مستمری استحقاقی}$$

۱۴-۱- محاسبه ریز دستمزد ملاک برقراری مستمری مشمولین فوق وفق تبصره زیرماده ۷۷ با رعایت ضوابط مقرر در ماده ۷۲ قانون صورت خواهد پذیرفت؛ بنابراین چنانچه پس از اعمال دستمزد بر مبنای مذکور میزان مستمری متعلقه کمتر از حداقل مستمری قابل پرداخت طبق فرمول زیر باشد؛ مبلغ مستمری به دست آمده تا حداقل مستمری موردنظر ترمیم خواهد شد.

$$\frac{\text{حداقل دستمزد سال فوت} \times \text{سنوات پرداخت حق بیمه}}{۳۰} = \text{حداقل مستمری قابل پرداخت}$$

۲-۱۴- چنانچه فوت بیمه‌شده‌ای قبل از تاریخ تصویب قانون اصلاح تبصرهٔ ۳ اصلاح بند (۳) مادهٔ ۸۰ قانون (مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲۰) واقع شده باشد، در فرمول فوق‌الذکر به جای حداقل دستمزد سال فوت، حداقل دستمزد سال ۱۳۸۶ ملاک عمل قرار می‌گیرد و پرداخت مستمری از تاریخ تصویب قانون (مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۰) صورت می‌پذیرد.

۱۵- مشمولین قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعی اشخاصی که ده سال و کمتر حق بیمه پرداخت کرده‌اند:

۱- ۱۵- بازماندگان واجد شرایط بیمه‌شده متوفی که از تاریخ ۱۳۷۶/۷/۲۷ به بعد فوت شده‌اند، چنانچه فاقد شرایط مقرر در بند ۳ مادهٔ ۸۰ قانون بوده و دارای سابقه پرداخت حق بیمه بین یک تا ده سال باشند و تا تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون مذکور (۱۳۹۲/۹/۱۱) از هیچ‌یک از تعهدات مقرر در قانون بهره‌مند نشده باشند، از تاریخ اخیرالذکر استحقاق دریافت مستمری متناسب با سنوات پرداخت حق بیمه و به نسبت سهام مقرر در ماده ۸۳ قانون را خواهند داشت. شایان ذکر است عملکرد سازمان در اجرای این قانون طی دادنامه شماره ۷۹۴-۷۹۵ مورخ ۱۳۹۴/۶/۲۴ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری نیز مورد تأیید قرار گرفته است.

۲- ۱۵- پرداخت مزایای جانبی به بازماندگان مشمول قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعی اشخاصی که ده سال و کمتر حق بیمه پرداخت کرده‌اند به نسبت سنوات پرداخت حق بیمه می‌باشد.

۳- ۱۵- ملاک محاسبهٔ ریز دستمزد مبنای تعیین مستمری برقراری مشمولین قانون فوق، تبصرهٔ زیرمادهٔ ۷۷ قانون تأمین اجتماعی با رعایت ضوابط مقرر در ماده ۷۲ قانون خواهد بود و حداقل مستمری قابل پرداخت به بازماندگان بیمه‌شدهٔ متوفی نیز بر مبنای مفاد ماده ۱۱۱ قانون تأمین اجتماعی، حداقل دستمزد سال فوت بیمه‌شده و متناسب با سنوات پرداخت حق بیمه به شرح زیر می‌باشد:

حداقل مجموع مستمری استحقاقی بازماندگان = $\frac{\text{حداقل دستمزد سال فوت} \times \text{سنوات پرداخت حق بیمه}}{۳۰}$

۴-۱۵ - میزان سهم مستمری هریک از بازماندگان واجد شرایط برابر است با:

$$\text{میزان سهم مستمری هر یک از بازماندگان} = \frac{\text{میزان سهم هر فرد} \times \text{مبلغ مستمری استحقاقی متوفی}}{\text{مجموع سهام بازماندگان}}$$

۵-۱۵ - در مورد بیمه‌شدگانی که فوت آنان قبل از تصویب قانون فوق‌الذکر واقع شده حداقل دستمزد ۱۳۹۲ (سال تصویب قانون) ملاک محاسبه است، لیکن در مورد پرداخت غرامت مقطوع فوت به پدر و مادر تحت تکفل بیمه‌شده متوفی حداقل دستمزد زمان فوت ملاک محاسبه خواهد بود.

۶-۱۵ - از آنجاکه مطابق قانون همسران و فرزندان بیمه‌شده متوفی از دریافت مستمری به نسبت سنوات پرداخت حق بیمه بهره‌مند می‌شوند، لیکن به پدر و مادر اشاره‌ای نشده است؛ بنابراین هریک از والدین واجد شرایط کماکان از غرامت مقطوع فوت به نسبت سهام مقرر در قانون برخوردار خواهند شد.

۷-۱۵ - توجه خواهند داشت که تا قبل از تصویب قانون مذکور (۱۳۹۲/۹/۱۱) بازماندگان واجد شرایط بیمه‌شده‌ای که از تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۰ (قانون اصلاح تبصره ۳ بند ۳ ماده ۸۰ قانون تأمین اجتماعی) به بعد فوت شدند و دارای سابقه پرداخت حق بیمه بین یک تا ده سال بودند، استحقاق دریافت غرامت مقطوع فوت را به‌طور یکجا و به نسبت سهام مقرر در ماده ۸۳ قانون را دارا بودند.

غرامت مقطوع فوت = سنوات پرداخت حق بیمه $\times$ حداقل دستمزد مشمول کسر حق بیمه سال فوت

$$\text{میزان سهم مستمری هریک از والدین} = \frac{20\% \times \text{غرامت مقطوع فوت}}{\text{مجموع سهام بازماندگان واجد شرایط}}$$

به‌منظور محاسبه غرامت مقطوع فوت والدین بیمه‌شدگان متوفی صرفاً حداقل دستمزد زمان فوت ملاک محاسبه خواهد بود.

از آنجاکه گواهی انحصار وراثت به عنوان سند اصلی و مهم در شناسایی

بازماندگان قانونی متوفی از جمله والدین وی محسوب می‌شود، لذا واحدهای اجرایی موظف‌اند قبل از پرداخت غرامت مقطوع فوت نسبت به اخذ انحصار وراثت اقدام نموده باشند.

غرامت مقطوع فوت مشمول کسر ۲٪ موضوع ماده ۸۹ قانون نبوده و عیناً قابل پرداخت است.

۸-۱۵- باتوجه به اینکه برقراری مستمری در اجرای قانون «تعیین تکلیف تأمین اجتماعی ...» متناسب با سنوات پرداخت حق بیمه است، لذا واحدهای اجرایی در زمان برقراری مستمری مکلف‌اند نسبت به اخذ اطلاعات لازم از بازماندگان متقاضی مطابق فرم پیوست شماره ۳ اقدام نمایند.

۱۶- در مواردی که بیمه‌شده بر اثر حادثه ناشی از کار یا بیماری‌های حرفه‌ای فوت نماید، بدون در نظر گرفتن سابقه پرداخت حق بیمه، بازماندگان واجد شرایط وی طبق مقررات این بخشنامه استحقاق دریافت مستمری را خواهند داشت که نحوه محاسبه مستمری متعلقه همانند بند «۱۲» می‌باشد.

۱۷- نکات قابل توجه:

۱-۱۷- در احتساب سابقه پرداخت حق بیمه متوفی ظرف ده سال قبل از تاریخ فوت و نیز در آخرین سال حیات بیمه شده علاوه بر مدت کار و پرداخت حق بیمه، مدت استفاده از غرامت دستمزد ایام بیماری و بارداری، مقرری بیکاری، دوران پرداخت حق بیمه به صورت اختیاری یا حرف و مشاغل آزاد (با در نظر گرفتن نرخ حق بیمه مؤثر) و مدت خدمت نظام وظیفه عمومی با رعایت ضوابط و مقررات قانونی مربوطه منظور خواهند شد.

۲-۱۷- مبنای سال کامل در محاسبات مربوط به برقراری مستمری بازماندگان، ۳۶۵ روز کامل است بدیهی است از آنجا که در تعیین سنوات پرداخت حق بیمه متوفی، اجزای سال (ماه و روز) نیز در محاسبات مربوطه ملاک عمل می‌باشند، لذا در این خصوص پس از تقسیم مدت بیمه بردازی متوفی (به روز) بر عدد ثابت ۳۶۵، مدت سابقه پرداخت حق بیمه مؤثر متوفی با احتساب سه رقم اعشار به عنوان کسری از سال به دست خواهد آمد.

۳-۱۷- هر چند مدت دریافت مقرری بیمه بیکاری جزء سوابق پرداخت حق بیمه متوفی محسوب می‌شود، لیکن چنانچه متوفی در تمام دوره ۷۲۰ روز قبل از تاریخ فوت در حال دریافت مقرری بیکاری بوده باشد در فرآیند برقراری مستمری بازماندگان برای تعیین میانگین دستمزد ظرف ۷۲۰ روز، حقوق و مزایای ظرف ۷۲۰ روز قبل از تاریخ شروع مقرری بیمه بیکاری (حقوق و مزایای زمان اشتغال به کار متوفی) ملاک محاسبه قرار می‌گیرد.

فصل پنجم: نحوه تقسیم سهام

۱۸-۱- مستمری بازماندگان به میزان سهام مقرر در ماده ۸۳ قانون بین بازماندگان واجد شرایط تقسیم می‌شود:

۱۸-۱- میزان مستمری همسر بیمه‌شده متوفی معادل پنجاه درصد مستمری استحقاقی بیمه‌شده است و در صورتی که بیمه‌شده مرد دارای چند همسر دائم باشد، مطابق تبصره بند (۱) ماده ۴۸ قانون حمایت خانواده مستمری به تساوی بین آنان تقسیم خواهد شد.

۱۸-۲- میزان مستمری هر فرزند بیمه‌شده متوفی معادل بیست و پنج درصد مستمری استحقاقی بیمه‌شده است و در صورتی که پدر و مادر را از دست داده باشد، سهم او دو برابر میزان مذکور خواهد بود.

از آنجا که میزان سهام فرزندان که والدین آنها فوت نموده‌اند به طور مضاعف (۵۰٪) محاسبه می‌شود، لذا در این خصوص واحدهای اجرایی به هنگام ثبت اطلاعات فرزندان در پایگاه اطلاعات هویتی مستمری‌بگیران موظف‌اند وضعیت «نسبت» این قبیل فرزندان را حسب مورد «پسر بازمانده» یا «دختر بازمانده» ثبت نمایند.

توجه خواهند داشت که فرزندخوانده نیز به موجب قانون در حکم فرزند حقیقی بیمه‌شده بوده و همانند سایر فرزندان از سهام مربوطه برخوردار خواهد شد. در این راستا واحدهای اجرایی باید به هنگام ثبت اطلاعات در پایگاه هویتی مستمری‌بگیران نسبت این قبیل فرزندان را حسب مورد «فرزندخوانده پسر» یا «فرزندخوانده دختر» ثبت نمایند.

۱۸-۳- میزان مستمری هریک از پدر و مادر بیمه‌شده متوفی معادل بیست درصد مستمری استحقاقی بیمه‌شده است.

۱۸-۴- میزان مستمری سهم هریک از بازماندگان از مجموع مستمری استحقاقی متوفی از حاصل ضرب سهم وی در مستمری استحقاقی تقسیم بر مجموع سهام بازماندگان به دست خواهد آمد.

فصل ششم: مدارک و مستندات لازم جهت برقراری و صدور

حکم مستمری

۱۹- مدارک ضروری

۱۹-۱- درخواست بازماندگان متوفی مبنی بر تقاضای برقراری مستمری (طبق فرم پیوست شماره یک)؛

نظربه اینکه در برخی موارد آخرین محل اشتغال به کار بیمه شده متوفی در شهری به جز شهر محل سکونت وی می باشد، لذا به جهت رضایت مندی بازماندگان و جلوگیری از مشکلات مربوط به تردد این افراد از محل سکونت تا آخرین شعبه دریافت کننده حق بیمه، ارائه درخواست بازماندگان به نزدیکترین شعبه محل سکونت آنان بلامانع بوده که در این صورت شعبه دریافت کننده درخواست باید پس از اخذ مدارک مورد نیاز، در کوتاه ترین زمان ممکن با انعکاس موضوع و ارسال مدارک به شعبه ذی ربط مراتب را تا حصول نتیجه نهایی از آخرین شعبه دریافت کننده حق بیمه متوفی پیگیری نماید.

۱۹-۲- اصل و تصویر تمام صفحات شناسنامه متوفی؛

۱۹-۳- اصل و تصویر کارت ملی متوفی؛

در مواردی که متوفی فاقد کارت ملی باشد، بازماندگان باید جهت اخذ کد ملی به اداره ثبت احوال یا دفاتر پیشخوان دولت (ارائه دهنده خدمات ثبت احوال) راهنمایی شوند.

۱۹-۴- اصل و تصویر گواهی وفات بیمه شده صادره از سوی سازمان ثبت احوال برای جلوگیری از هرگونه سوء استفاده احتمالی توجه خواهند داشت که تاریخ فوت مندرج در برگ خلاصه فوت باید با کلیه مدارک و مستندات مربوطه از جمله جواز دفن صادره مطابقت داشته و صحت تاریخ فوت از هر حیث برای شعبه ذی ربط روشن باشد؛ در این ارتباط و هنگام تسلیم گواهی فوت برابر اصل شده صفحه آخر شناسنامه متوفی که مشخصات مرحوم

در آن درج و ممهور به مهر اداره ثبت احوال مربوطه شده نیز از بازماندگان دریافت و در پرونده مربوطه نگهداری شود؛

۱۹-۵- اصل و تصویر سند رسمی ازدواج دائم متوفی یا سند عادی ازدواج دائم که از سوی مراجع قضایی احراز اصالت شده باشد؛

۱۹-۶- اصل و تصویر تمام صفحات شناسنامه افراد تحت تکفل واجد شرایط متوفی؛

۱۹-۷- اصل و تصویر کارت ملی افراد تحت تکفل واجد شرایط متوفی؛

در مواردی که افراد مذکور فاقد کارت ملی باشند، باید جهت اخذ کد ملی به اداره ثبت احوال یا دفاتر پیشخوان دولت (ارائه‌دهنده خدمات ثبت احوال) راهنمایی گردند؛

۱۹-۸- اصل و تصویر گواهی انحصار وراثت؛

مهلت ارائه گواهی انحصار وراثت حداکثر ۹ ماه پس از سپری شدن از تاریخ فوت متوفی می‌باشد.

توجه خواهند داشت عدم ارائه مدارک از سوی بازمانده یا بازماندگانی که وفق قانون تأمین اجتماعی شرایط لازم جهت بهره‌مندی از مزایای مستمری مربوطه را دارا هستند لیکن بنا به دلایلی از جمله اختلافات خانوادگی از ارائه آن امتناع می‌ورزند، مانعی جهت برقراری مستمری سایر بازماندگان واجد شرایط نخواهد بود.

۲۰- مدارک حسب ضرورت

۲۰-۱- گواهی اشتغال به تحصیل دانشگاهی معتبر و تأییدشده از سوی مراجع ذیصلاح در خصوص فرزندان ذکور بالای ۱۹ سال؛

۲۰-۲- اصل نظریه کمیسیون پزشکی مبنی بر از کارافتادگی کلی فرزندان ذکور؛

۲۰-۳- اصل و تصویر طلاق‌نامه فرزندان اناث؛

باعنایت به صراحت قانونی دائر بر اینکه نفقه مطلقه رجعیه در زمان عده بر عهده شوهر است و شوهر در این ایام امکان رجوع به زن را دارد، لذا

برخورداری زوجه از مزایای قانونی تا زمان ارائه طلاق‌نامه قطعی حاکی از سپری شدن مدت عده و عدم رجوع شوهر امکان‌پذیر نیست.

۴-۲۰- تعهدنامه فرزندان اناث مبنی بر نداشتن شغل و شوهر (طبق فرم پیوست شماره ۲)؛

۵-۲۰- تعهدنامه هریک از بازماندگان متوفی (به استثنای همسر متوفی) مبنی بر عدم دریافت هرگونه مستمری بازنشستگی، از کارافتادگی و وظیفه یا وجوه دیگر از سازمان یا هریک از صندوق‌های بیمه و بازنشستگی کشور (طبق فرم پیوست شماره ۴)؛

۶-۲۰- اصل و کالت‌نامه محضری از بازماندگان به‌منظور پرداخت مستمری در وجه احدی از بازماندگان واجد شرایط (انجام کنترل‌های یک‌ساله به‌منظور اطمینان از احراز شرایط الزامی است)؛

بازماندگان واجد شرایط می‌توانند با حضور در شعبه و ارائه و کالت‌نامه (طبق فرم پیوست شماره ۵) احدی از بازماندگان واجد شرایط را به عنوان وکیل و دریافت‌کننده مجموع سهام مستمری بازماندگان تعیین نمایند؛ و کالت‌نامه‌هایی که به این روش صادر می‌شوند باید سالیانه با حضور موکلین در شعبه تجدید شوند.

۷-۲۰- باتوجه‌به قانون حضانت فرزندان صغیر یا محجور به مادران آنها مصوب ۱۳۶۴/۵/۶ و ماده ۴۳ قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱، حضانت فرزندان صغیر برعهده مادر آنها است، لیکن در صورتی که از سوی مراجع قضایی ذی‌صلاح حکم رد صلاحیت مادر صادر و سرپرستی فرزندان متوفی به فردی دیگر سپرده‌شده باشد اخذ تصویر حکم مبنی بر رد صلاحیت مادر و حکم سرپرستی یا قیم‌نامه از سرپرست یا قیم فرزندان الزامی است؛

۸-۲۰- رأی سرپرستی آزمایشی و یا قطعی جهت فرزندخواندگان؛

۹-۲۰- تصویر گواهی رشد (در صورت صدور از سوی مراجع قضایی ذی‌صلاح)؛

۱۰-۲۰- اصل نظریه کمیسیون پزشکی مبنی بر از کارافتادگی والدین یا

شوهر بیمه‌شده زن متوفی.

۱۱-۲۰- مدارک احراز وقوع حادثه ناشی از کار در مواردی که علت فوت بیمه‌شده بر اثر وقوع حادثه بوده است (شامل: گزارش وقوع حادثه و گزارش بررسی حادثه، کروکی و گزارش پلیس راه در مورد تصادفات منجر به فوت، گزارش مقامات انتظامی، گزارش بازرس کار، گواهی پزشکی قانونی و ...)

۱۲-۲۰- تأیید پروانه اشتغال به کار معتبر و یا گواهی صریح اداره کل اشتغال اتباع خارجی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در مورد اتباع خارجی مبنی بر بلا مانع بودن اشتغال بیمه‌شده متوفی در کارگاه و مشاغل مربوطه از سوی واحد نام‌نویسی و حساب‌های انفرادی؛

۱۳-۲۰- اصل مدارک مربوط به کفالت والدین.

نکته: واحد امور فنی مستمیری‌ها موظف است تصویر مستندات یادشده را پس از کنترل و تطبیق با اصل اسناد و مهیور نمودن به مهر برابر با اصل، در پرونده مستمیری ضبط و اصل اسناد را به بازماندگان اعاده نماید. ضروری است از این پس با توجه به اقداماتی که سازمان در زمینه تشکیل پرونده الکترونیک در دست اقدام دارد واحدهای اجرایی جهت برابر اصل نمودن مدارک مأخوذه از مهري که نمونه آن در زیر آمده است استفاده نمایند.

این تصویر برابر با اصل ابرازی می‌باشد

نام کارمند واحد (مثلاً: علی‌علیزاده) - سمت (مثلاً: کارشناس مستمیری) علی‌علیزاده - کارشناس مستمیری

تاریخ تأیید ..... تاریخ تأیید: ۱۳۹۴/۲/۱۴

درج نام، نام خانوادگی و سمت کارمند واحد امور فنی مستمیری‌ها که مسئولیت کنترل مدارک را بر عهده دارد طبق مهر نمونه الزامی است. ضمناً ضروری است مهر موردنظر حداکثر در ابعاد (۶×۳) سانتی‌متر تهیه شود.

فصل هفتم: نحوه برقراری مستمری بازماندگان

۲۱- برقراری مستمری بازماندگان مستمری‌بگیر بازنشسته و از کارافتاده کلی متوفی

۲۱-۱- اخذ اسناد و مدارک موردنیاز مطابق با موارد مندرج در «فصل ششم» این بخشنامه از بازماندگان باتوجه به اینکه تاریخ فوت بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران متوفی به صورت خودکار از پایگاه اطلاعات سازمان ثبت احوال فراخوان و مستقیماً در پایگاه اطلاعات شعبه ذی‌ربط درج و مبنای ارائه حمایت‌ها قرار خواهد گرفت؛ لذا ضروری است در صورت مشاهده هرگونه مغایرت بین تاریخ درج‌شده در سیستم با اسناد و مدارک ارائه‌شده توسط بازماندگان، ابتدا از درج صحیح اطلاعات هویتی متوفی (علی‌الخصوص تاریخ تولد و شماره ملی) اطمینان حاصل نموده و در صورت نیاز بازماندگان را جهت رفع مغایرت و اصلاح اطلاعات به اداره ثبت احوال یا دفاتر پیشخوان دولت (ارائه‌دهنده خدمات ثبت احوال) راهنمایی نمایند.

۲۱-۲- کنترل، بازبینی و عندالزوم ثبت اطلاعات هویتی متوفی و بازماندگان متقاضی دریافت مستمری در سیستم مکانیزه نام‌نویسی و حساب‌های انفرادی شعبه.

در صورت مشاهده هرگونه مغایرت در ثبت اطلاعات هویتی افراد، قبل از هرگونه اقدام در زمینه برقراری مستمری، واحد نام‌نویسی و حساب‌های انفرادی شعبه موظف به اصلاح یا ثبت اطلاعات دقیق هویتی افراد در سیستم مکانیزه شعبه خواهند بود. در هر حال صدور حکم تبدیلی و پرداخت مستمری منوط به تکمیل اطلاعات هویتی افراد در سیستم مکانیزه شعبه است.

از آنجا که پس از ثبت اطلاعات در سیستم مکانیزه مستمری‌ها امکان هرگونه تغییر در اطلاعات هویتی و احکام مستمری به سهولت امکان‌پذیر نیست، لذا کاربران سیستم مکلف‌اند تا در ثبت و کنترل اطلاعات پرونده‌های مستمری اعم از اطلاعات هویتی افراد و اطلاعات احکام نهایت دقت را معمول دارند.

۳-۲۱- وضعیت پرداخت مستمری و سایر مزایای متعلقه به متوفی مربوط به قبل و بعد از تاریخ فوت مستمری‌بگیر و مبالغ برگشت‌شده از مبادی پرداخت به‌منظور محاسبه و تعیین تکلیف مطالبات متوفی از سازمان (ماترک) یا مطالبات سازمان از متوفی بابت مبالغ اضافه پرداخت‌شده به وی کنترل و بررسی شود.

۴-۲۱- در صورت تکمیل و تأیید مدارک و اسناد ارائه‌شده به سازمان و پس از ثبت اطلاعات موردنیاز در سیستم مکانیزه مستمری‌ها، حکم برقراری مستمری بازماندگان با فراخوان اطلاعات پرونده مستمری‌بازنشستگی یا از کارافتادگی کلی و اطلاعات جدید ثبت‌شده در سیستم، طبق فرمت پیش‌بینی‌شده در سیستم مکانیزه تهیه گردیده و پس از کنترل و امضاء توسط کارکنان و مسئولین ذی‌ربط ثبت دفتر شعبه‌شده و در نهایت نسبت به تخصیص شماره مستمری اقدام خواهد شد.

۵-۲۱- پس از صدور حکم برقراری مستمری، تصویر حکم مزبور جهت اطلاع و آگاهی بازماندگان از اقدامات به عمل آمده، به ایشان ارائه خواهد شد. پس از آن بازماندگان می‌توانند احکام افزایش سالیانه مستمری و فیش مستمری ماهیانه خود را رأساً از طریق سایت رسمی سازمان دریافت نمایند.

۶-۲۱- به‌منظور طبقه‌بندی اطلاعات پرونده‌های مستمری تبدیلی در پایگاه اطلاعات هویتی مستمری‌بگیران واحدهای اجرایی موظف‌اند صرفاً از کدهای اساس برقراری زیراستفاده نمایند:

ردیف	کد اساس	عنوان	توضیح
۱	۱۵۴۰۰	تبصره الحاقی به ماده ۸۰ قانون مصوب (بازنشسته و از کارافتاده کلی غایب) ۱۳۸۷/۲/۱۸	بازنشسته و از کارافتاده کلی غایب (بخشنامه ۵۵ مستمری‌ها)
۲	۱۵۶۰۰	بند (۱) ماده ۸۰ قانون تأمین اجتماعی (فوت بازنشسته)	بازنشستگی عادی تبدیل شده به مستمری بازماندگان
۳	۱۵۶۰۱	بند (۲) ماده ۸۰ قانون اجتماعی (فوت از کارافتاده کلی)	از کارافتادگی کلی (اعم از ناشی یا غیر ناشی از کار) تبدیل شده به مستمری بازماندگان
۴	۱۵۳۱۴	بند ۴ بخشنامه ۴۷/۱ مستمری‌ها	بازنشستگی تبدیل شده به مستمری بازماندگان
۵	۱۵۶۲۱	بند ۴ بخشنامه ۵۶ مستمری‌ها	بازنشستگی تبدیل شده به مستمری بازماندگان
۶	۱۵۶۲۳	بند (۹۱) قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور- بند ۴ بخشنامه ۵۶/۲ مستمری‌ها	بازنشستگی تبدیل شده به مستمری بازماندگان
۷	۱۵۶۲۴	بند (۶۶) قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور	بازنشستگی تبدیل شده به مستمری بازماندگان
۸	۱۵۶۲۶	قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعی... (فوت بازنشسته یا از کارافتاده)	بازنشستگی تبدیل شده به مستمری بازماندگان

پرونده‌های مستمری که دارای کد اساس برقراری ۱۵۶۲۳، ۱۵۶۲۴ و ۱۵۶۲۶ هستند به نسبت سنوات پرداخت حق بیمه از مزایای جنبی بهره‌مند خواهند گردید.

۲۲- برقراری مستمری بازماندگان بیمه‌شدگان متوفی

۲۲-۱- واحد امور فنی مستمری‌های شعبه ذی‌ربط موظف است پس از اخذ اصل و تصویر اسناد و مدارک موردنیاز (مندرج در «فصل ششم» این

بخشنامه) و درخواست برقراری مستمری از بازماندگان (طبق فرم پیوست شماره یک) و کلیه مدارک و مستندات از بازماندگان واجد شرایط در اسرع وقت ریزدستمزد و سوابق پرداخت حق بیمه متوفی را از واحد مربوطه استعلام نماید.

۲-۲۲- کنترل و ثبت اطلاعات هویتی متوفی و بازماندگان متقاضی دریافت مستمری بازماندگان در سیستم مکانیزه نام‌نویسی و حساب‌های انفرادی شعبه و سایر اقدامات پیشگفت.

۳-۲۲- استعلام مکانیزه مدت سابقه پرداخت حق بیمه متوفی از واحد نام‌نویسی و حساب‌های انفرادی شعب واحد نام‌نویسی و حساب‌های انفرادی شعبه موظف است در کوتاه‌ترین زمان ممکن نسبت به گردآوری، تجمیع و اعلام نهایی مدت سابقه پرداخت حق بیمه متوفی بر اساس نرخ حق بیمه مؤثر اقدام نماید.

۴-۲۲- واحد درآمد حق بیمه موظف است در صورت استعلام واحد نام‌نویسی و حساب‌های انفرادی نسبت به اعلام پاسخ در حداقل زمان ممکن اقدام نماید. بدیهی است در مواردی که بدهی کارگاه مربوطه در مرحله برآوردی است باید موضوع را خارج از نوبت مورد رسیدگی قرار داده و در اسرع وقت نتیجه را اعلام نماید.

۵-۲۲- کلیه شعب سازمان باید در اسرع وقت از تاریخ وصول استعلام شعبه مبدأ نسبت به اعلام سوابق پرداخت حق بیمه متوفی به شعبه مربوطه اقدام نمایند.

۶-۲۲- به منظور محاسبه میزان مستمری استحقاقی متوفی ریزدستمزد بیمه‌شده به هنگام اعلام سوابق پرداخت حق بیمه، به صورت هوشمند استخراج و اعلام می‌شود.

۷-۲۲- پس از اعلام سابقه، واحد امور فنی مستمری‌ها موظف است سابقه و ریزدستمزد مؤثر در برقراری مستمری بازماندگان را از هر حیث از جمله نرخ حق بیمه کنترل و از صحت آنها اطمینان حاصل نماید.

۲۲-۸- با عنایت به آیین‌نامه اجرایی صاحبان حرف و مشاغل آزاد، سوابق پرداخت حق بیمه با نرخ ۱۲٪ آن دسته از بیمه‌شدگان که قبل از احراز شرایط بازنشستگی فوت می‌نمایند در احراز شرایط قانونی جهت بهره‌مندی از مستمری بازماندگان و نیز محاسبه مبلغ مستمری مربوطه منظور نخواهد شد.

۲۲-۹- در مواردی که فوت بیمه‌شده به علت بیماری رخ داده باشد واحدهای اجرایی موظف‌اند از اشتغال به کار بیمه‌شده علی‌الخصوص در ماه‌های پایانی حیات اطمینان حاصل نمایند.

۲۲-۱۰- پس از اعلام سوابق پرداخت حق بیمه و کنترل همه‌جانبه اطلاعات و مدارک و انجام بررسی‌های لازم در زمینه برقراری مستمری بازماندگان از سوی واحد امور فنی مستمری‌ها، حکم برقراری مستمری بازماندگان طبق فرمت پیش‌بینی‌شده در سیستم مکانیزه مستمری‌ها تهیه‌شده و پس از کنترل و امضاء توسط مسئولین ذی‌ربط ثبت دفتر شعبه‌شده و درنهایت نسبت به تخصیص شماره مستمری اقدام خواهد شد.

۲۲-۱۱- اخذ اسناد و مدارک مرتبط با حادثه ناشی از کار مندرج در فصل پنجم این بخشنامه الزامی است.

۲۲-۱۲- در صورتی که مقصر حادثه کارفرما باشد، اجرا و پیگیری موضوع ماده ۶۶ قانون تأمین اجتماعی الزامی است.

۲۲-۱۳- در اجرای تبصره (۱) ماده واحده قانون «تعیین تکلیف تأمین اجتماعی اشخاصی که ده سال و کمتر حق بیمه پرداخت کرده‌اند» در صورتی که بیمه‌شده متوفی صرفاً دارای همسر و فرزند باشد، حکم برقراری مستمری بازماندگان و چنانچه صرفاً دارای والدین تحت تکفل باشد حکم غرامت مقطوع فوت و در صورتی که علاوه بر همسر و فرزند دارای والدین واجد شرایط تحت تکفل باشد هم‌زمان حکم مستمری بازماندگان و حکم غرامت مقطوع فوت صادر خواهد شد.

احکام مستمری بازماندگان مشمولین این قانون همواره با در نظر گرفتن میزان سهام کلیه افراد اعم از همسر، فرزند و والدین متوفی براساس ماده ۸۳ قانون محاسبه و صادر خواهد شد با این تفاوت که صرفاً همسر و فرزندان متوفی

به نسبت سهام مقرر در قانون از مستمری بازماندگان بهره‌مند خواهند شد. در زمان صدور احکام و محاسبه غرامت مقطوع فوت میزان سهام کلیه افراد اعم از همسر، فرزند و والدین متوفی براساس سهام مقرر در ماده ۸۳ قانون اعمال خواهد شد، لیکن صرفاً والدین متوفی به نسبت سهام خود از غرامت مقطوع فوت بهره‌مند خواهند شد. پس از صدور سند و پرداخت مبلغ غرامت مقطوع فوت به والدین، اقدام دیگری در ارتباط با آن متصور نمی‌باشد.

طبق مفاد تبصره (۲) ماده واحده قانون تعیین تکلیف ... تأمین هزینه‌های ناشی از اجرای این قانون برعهده دولت بوده لذا مراتب هم‌زمان با صدور حکم مستمری، جهت نگهداری حساب و استفاده در بیان هر سال مالی و پیگیری‌های بعدی مطالبات سازمان، از طریق سیستم مکانیزه مستمری‌ها به واحد حسابداری شعبه منتقل می‌شود.

۱۴-۲۲- به‌منظور طبقه‌بندی اطلاعات پرونده‌های مستمری بازماندگان، در پایگاه اطلاعات هویتی مستمری‌بگیران واحدهای اجرایی موظف‌اند صرفاً از کدهای اساس برقراری زیراستفاده نمایند:

ردیف	کد اساس	عنوان
۱	۱۵۳۱۶	قانون پرداخت مستمری به فرزندان زنان متوفی مشمول قانون تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بازنشستگی مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۵
۲	۱۵۳۱۷	قانون اصلاح تبصره ۳ بند ۳ ماده ۸۰ قانون (پرداخت مستمری به نسبت سنوات- بخشنامه ۲۴/۳)
۳	۱۵۳۱۸	غرامت مقطوع فوت جهت مشمولین قانون تعیین تکلیف ...- بخشنامه ۶۵/۱ مستمری‌ها

ردیف	کد اساس	عنوان
۴	۱۵۶۰۲	اصلاحیه بند (۳) ماده ۸۰ قانون فوت بیمه‌شده)
۵	۱۵۶۰۳	تبصره (۲) اصلاحیه بند ۳ ماده ۸۰ قانون (۲۰ سال سابقه)
۶	۱۵۶۰۷	بند ۴ ماده ۸۰ قانون (حادثه ناشی از کار یا بیماری حرفه‌ای)
۷	۱۵۶۲۲	مشمولین بند ۲ بخشنامه ۵۰ مستمری‌ها (زن بازنشسته یا ازکارافتاده کلی)
۸	۱۵۶۲۵	قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعی ... - بخشنامه ۶۵/۱ مستمری‌ها (فوت بیمه‌شده)

۲۳- برقراری مستمری بازماندگانی که بیش از دو سال بعد از تاریخ فوت بیمه‌شده مراجعه نداشته‌اند.

به‌منظور برقراری مستمری اینگونه بازماندگان علاوه بر اخذ مدارک و مستندات لازم جهت برقراری و صدور حکم (موضوع فصل ششم این بخشنامه) مدارک زیر به انضمام پرونده فنی بیمه‌شده متوفی جهت اتخاذ تصمیم از سوی شعب ذی‌ربط باید به اداره کل استان مربوطه ارسال شود:

۱- ۲۳- تأیید کلیه سوابق پرداخت حق بیمه توسط مسئولین ذی‌ربط؛

۲- ۲۳- اخذ پرونده پزشکی متوفی و تطبیق آن با علت و تاریخ فوت متوفی (در صورتی که فوت بیمه‌شده در زمان بستری و در بیمارستان اتفاق افتاده باشد)؛

۳- ۲۳- بررسی وضعیت و صحت اشتغال به کار متوفی در طول مدت پرداخت حق بیمه علی‌الخصوص در سال‌های انتهایی قبل از تاریخ فوت بیمه‌شده؛

۲۳-۴- اخذ اقرارنامهٔ مکتوب از بازماندگان در خصوص علت تأخیر در مراجعهٔ ایشان به سازمان به‌انضمام تصویر مدارک و مستندات مورد ادعا. لازم به‌ذکر است رعایت مراتب پیشگفت در زمان برقراری مستمری بازماندگان بیمه‌شدگان متوفی مشمول قانون تعیین تکلیف ... موضوعیت نخواهد داشت.

۲۴- برقراری مستمری بازماندگان بیمه‌شدگان شهید:

چنانچه بیمه‌شدگان متوفی مشمولین قوانین موضوع بندهای ۱-۲ و ۱-۶ این بخشنامه در راه به ثمر رساندن انقلاب اسلامی، حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی، شرکت در عملیات جنگی و ... به تشخیص و تأیید بنیاد شهید و امور ایثارگران به عنوان شهید معرفی شوند، واحدهای اجرایی موظف‌اند به ترتیب زیر اقدام نمایند:

۱-۲۴- اخذ کلیهٔ اسناد و مدارک مورد نیاز از بازماندگان شهید طبق موارد مندرج در فصل ششم این بخشنامه؛

۲-۲۴- اخذ مدارک مرتبط با شهادت بیمه‌شده از جمله تأیید گواهی شهادت از سوی بنیاد شهید و امور ایثارگران محل سکونت بازماندگان (طبق فرم پیوست شمارهٔ ۶)؛

۳-۲۴- ارسال مدارک مرتبط با شهادت بیمه‌شده پس از کنترل و بررسی لازم از سوی اداره کل استان ذی‌ربط به ادارهٔ کل امور فنی مستمری‌ها؛

۴-۲۴- انجام مکاتبات لازم از سوی ادارهٔ کل امور فنی مستمری‌ها با بنیاد شهید و امور ایثارگران مرکز به‌منظور تأیید شهادت بیمه‌شده؛

۵-۲۴- صدور حکم برقراری مستمری بازماندگان شهید توسط شعبهٔ مربوطه پس از تأیید شهادت بیمه‌شده از سوی بنیاد شهید و امور ایثارگران مرکز و اخذ مجوز صدور حکم، تخصیص کد اساس برقراری و هماهنگی لازم با شرکت مشاور مدیریت و خدمات ماشینی تأمین از طرف ادارهٔ کل امور فنی مستمری‌ها؛

۶-۲۴- میزان مستمری بازماندگان مشمول برابر است با یک بیست و چهارم جمع حقوق و مزایای مأخذ کسر حق بیمه ظرف آخرین دو سال پرداخت

حق بیمه. در مواردی که سابقه پرداخت حق بیمه مشمولین قبل از تاریخ شهادت کمتر از دو سال باشد، میزان مستمری قابل پرداخت عبارت است از جمع مزد یا حقوق و مزایای ماخذ کسر حق بیمه تقسیم بر روزهای کار کرد ضرب در سی.

۷-۲۴- کد اساس برقراری مستمری بیمه‌شدگان شهید «۱۵۷۰۵» با موضوع «شهادت» به منظور حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی است.

۸-۲۴- توجه خواهند داشت که انجام تمامی کنترل‌های لازم به منظور اطمینان از احراز شرایط بازماندگان مورد نظر از مزایای مستمری مربوطه (بررسی حیات و ممات، ازدواج و طلاق، اشتغال و...) همانند سایر مستمری‌بگیران بر عهده واحدهای اجرایی مربوطه خواهد بود.

۹-۲۴- در اجرای بند (ج) ماده واحده «قانون اصلاح تبصره ۶ قانون حالت اشتغال مستخدمین شهید ... مصوب ۱۳۷۲/۶/۳۰» سازمان موظف است اعتبارات ناشی از اجرای این قانون را (به استثناء بیمه‌شدگان شهید وزارت نفت ایران، شرکت‌های ملی نفت، گاز، پتروشیمی، پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران) هر ماهه در اختیار بنیاد شهید انقلاب اسلامی قرار دهد تا از طریق بنیاد مزبور به بازماندگان واجد شرایط پرداخت گردد.

بدین منظور لازم است لیست پرداخت مستمری بازماندگان شهدا را از سایر لیست‌های پرداخت مستمری منفک و تحویل بنیاد شهید نموده و چک معادل تعهدات قانونی را به حساب شماره ۹۰۰۰۴ بانک ملی شعبه شاهد تهران (کد ۷۶۰) به نام بنیاد شهید مرکز واریز نمایند. پس از تحویل لیست و واریز وجه به ترتیب فوق، مسئولیت پرداخت مستمری به بازماندگان شهدا و هرگونه اتفاقات بعدی به عهده بنیاد شهید است.

حسب توافقات به عمل آمده بنیاد شهید انقلاب اسلامی نیز باید به گونه‌ای برنامه‌ریزی و عمل نماید که وجوه دریافتی بابت مستمری هر ماه را حداکثر تا پایان همان ماه بر اساس لیست‌هایی که از سوی شعب ارائه گردیده به مستمری‌بگیران پرداخت نماید و حداکثر تا پایان دو ماه بعد مراتب پرداخت مستمری را کتباً اعلام نماید و چنانچه مستمری و مزایای مربوطه افراد به

هر علت پرداخت نشده باشد، آن را طی یک فقره چک به شعبه سازمان بازپس دهد.

۲۵- برقراری مستمری بازماندگان مشمول قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو

۱- ۲۵- در صورت فوت بیمه‌شدگانی که سوابق بیمه‌پردازی آنان در قالب قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۹/۱۱ (با نرخ ۱۴٪) باشد، تشخیص استحقاق و احراز شرایط استفاده از مستمری بازماندگان عیناً تابع قانون تأمین اجتماعی است. متوسط دستمزد مبنای محاسبه بر اساس دستمزد خاص این قبیل افراد که مأخذ کسر حق بیمه قرار گرفته (نصف حداقل دستمزد کارگر عادی)، با رعایت ضوابط مقرر در تبصره ۲ ماده ۷۲ قانون تعیین و مبلغ مستمری نیز بر اساس ماده ۷۲ قانون و تغییرات بعدی آن است. مجموع مستمری قابل پرداخت در هر حال نباید از مبنای محاسبه حق بیمه در زمان برقراری بیشتر و از ۲/۳ آن کمتر باشد.

۲- ۲۵- با عنایت به مفاد ماده ۱۰ آیین‌نامه اجرایی قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ مجلس شورای اسلامی چنانچه بیمه‌شده نسبت به پرداخت مابه‌التفاوت متعلقه اقدام نماید، در این صورت پذیرش کل مدت سابقه وی در احراز شرایط و تعیین میزان مستمری بازماندگان ملاک عمل است و در صورت عدم پرداخت مابه‌التفاوت حق بیمه، صرفاً پنجاه درصد سنوات پرداخت حق بیمه متوفی در احراز و تعیین میزان مستمری مربوطه مؤثر خواهد بود. بدیهی است چنانچه با لحاظ سابقه مذکور، بیمه‌شده شرایط لازم را احراز نماید، بازماندگان وی در راستای قانون صدرالاشاره و مطابق با قانون تأمین اجتماعی از مزایای مستمری مربوطه بهره‌مند خواهند شد.

۳- ۲۵- سوابق پرداخت حق بیمه مازاد سنی صرفاً به‌منظور فراهم نمودن زمینه ورود قالیبافان و تعیین میزان مزایای قانونی مربوطه پیش‌بینی شده است، لذا تأثیری در احراز شرایط برقراری مستمری بازماندگان نخواهد داشت.

۴-۲۵- بازماندگان بیمه‌شدگان مشمول قانون بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۹/۱۱ در صورت برقراری مستمری بازماندگان، استحقاق بهره‌مندی از حمایت درمان را نداشته و از مستمری آنان هیچ‌گونه مبلغی جهت درمان (۲٪ موضوع ماده ۸۹ قانون و یا سرانه) کسر نمی‌شود.

۵-۲۵- سابقه بیمه‌پردازی مشمولین قانون بیمه‌های اجتماعی قالیبافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کامل بوده و تابع شرایط عام قانون تأمین اجتماعی است.

۲۶- برقراری مستمری در اجرای آرای دیوان عدالت اداری

جهت طبقه‌بندی اطلاعات پرونده مستمری بیمه‌شدگان متوفایی که احراز شرایط برقراری مستمری بازماندگان ایشان براساس آرای دیوان عدالت اداری یا سایر مراجع قضایی ذیصلاح صورت می‌پذیرد واحدهای اجرایی موظف‌اند در پایگاه اطلاعات مستمری‌بگیران صرفاً از کد اساس برقراری «۱۵۸۵۰» با عنوان «آراء صادره از سوی مراجع قضایی» استفاده نمایند.

توجه خواهند داشت مفاد دادنامه‌های صادره از سوی شعب بدوی دیوان عدالت اداری قابل اعتراض بوده و دادنامه‌های تجدید نظر قطعی و لازم‌الاجرا هستند.

بدیهی است هرگونه ابهام در مورد نحوه اجرای آرا باید از طریق حوزه حقوقی اداره کل استان و یا ستاد مرکزی مرتفع شود.

فصل هشتم: تغییرات مستمری بازماندگان

۲۷- صدور حکم تغییرات بازماندگان در موارد زیر صورت می‌پذیرد:

۱-۲۷- افزایش یا کاهش سابقه پرداخت حق بیمه یا دستمزد متوفی؛

تغییرات در میزان سابقه پرداخت حق بیمه و دستمزد بیمه‌شده متوفی (اعم از کاهش یا افزایش سابقه یا دستمزد) ضرورتاً باید بر اساس مستندات قانونی و معتبر که به تأیید مسئولین ذی‌ربط در شعبه رسیده، انجام شود.

۲-۲۷- افزایش یا کاهش تعداد بازماندگان واجد شرایط؛

ورود یا خروج فرد یا افراد از ردیف بازماندگان واجد شرایط دریافت مستمری بازماندگان باید بر اساس مستندات قانونی و معتبر که به تأیید مسئولین ذی‌ربط در شعبه رسیده است، انجام شود.

ورود یا خروج فرد یا افراد از ردیف بازماندگان اعم از اینکه مجموع درصد سهام بازماندگان (موضوع ماده ۸۳ قانون) پس از اعمال تغییرات، بیشتر یا کمتر از صد درصد شود، تأثیری در مجموع مستمری قابل پرداخت به بازماندگان ندارد؛ زیرا به هر ترتیب همواره صددرصد مستمری استحقاقی بیمه‌شده متوفی با رعایت میزان سهم هر نفر، به افراد باقیمانده قابل پرداخت خواهد بود.

در صورت خروج کلیه افراد و عدم وجود بازمانده واجد شرایط دریافت مستمری بازماندگان، واحد اجرایی پس از تعیین وضعیت مطالبات سازمان (اضافه پرداختی پس از تاریخ فوت و ...) موظف به صدور حکم مختومه از طریق سیستم مکانیزه مستمری‌ها و ثبت اطلاعات آن در پایگاه اطلاعات مستمری‌بگیران شعبه می‌باشد.

فصل نهم: فرآیند بررسی و چگونگی احراز شرایط بازماندگان

۲۸- همسر

۱- ۲۸- به موجب بند ۱ ماده ۴۸ قانون حمایت خانواده از تاریخ ۱۳۹۲/۲/۷ ازدواج زوجه دائم متوفی مانع دریافت حقوق مذکور نمی‌باشد. در صورت ازدواج مجدد همسر متوفی و به‌منظور ثبت واقعه ازدواج و نگهداری آمار این گروه از همسران لازم است تا تصویر عقدنامه و شناسنامه زوجین که نام طرفین در آن درج شده باشد اخذ و پس از ثبت اطلاعات و انجام اقدامات سیستمی تصاویر مذکور که به تأیید مسئول ذی‌ربط و ممه‌ور به مهر برابر اصل شده در پرونده مربوطه ضبط شود.

۲- ۲۸- برقراری مجدد مستمری آن دسته از همسر یا همسران بیمه‌شدگان

یا مستمری‌بگیران متوفی که قبل از تاریخ لازم‌الاجراء شدن قانون حمایت خانواده (مورخ ۱۳۹۲/۲/۷) ازدواج نموده‌اند، از تاریخ اخیرالذکر با رعایت ضوابط مربوطه بلامانع خواهد بود.

۳-۲۸- چنانچه پس از تاریخ قطع مستمری همسر بیمه‌شده یا مستمری‌بگیر متوفی (به دلیل ازدواج مجدد) سایر بازماندگان صددرصد مستمری و سایر مزایای قانونی را دریافت نموده باشند و متعاقباً همسر در اجرای قانون فوق‌الذکر از تاریخ لازم‌الاجراء شدن قانون یا تاریخ ازدواج مجدد (هرکدام که مؤخر باشد) در ردیف بازماندگان قرار گیرد، در این صورت سهم مستمری و سایر مزایای قانونی وی پس از تکمیل فرم پیوست شماره ۷ تعیین و با اولین لیست پرداخت مستمری تأدیه خواهد شد.

۴-۲۸- چنانچه همسر یا همسران بیمه‌شده یا مستمری‌بگیر متوفی در صورت فوت همسر بعدی استحقاق دریافت مستمری وی را نیز داشته باشند، سازمان یا سایر صندوق‌های بیمه و بازنشستگی موظف‌اند آن مستمری که میزان آن بیشتر است را به متقاضی پرداخت نمایند.

البته ذی‌نفع نیز رأساً مکلف است در این گونه موارد مراتب برخورداری از مستمری بیشتر را سریعاً به صندوق بیمه و بازنشستگی مربوطه اطلاع دهد. در صورتی که همسر یا همسران متوفی مراتب را کتمان نموده و موضوع را در کوتاه‌ترین زمان ممکن به صندوق بیمه و بازنشستگی مربوطه اطلاع ندهند و از طرفی مبادرت به دریافت مستمری مضاعف نمایند، چنانچه صندوق بیمه و بازنشستگی زیان‌دیده سازمان تأمین اجتماعی باشد، شعبه ذی‌مدخل موظف است کلیه مستمری‌های پرداختی و سایر هزینه‌هایی که من‌غیر حق پرداخت‌شده است را براساس میزان آخرین مستمری و مزایای پرداختی (از قبیل بن، عیدی، کمک هزینه اولاد، مسکن و ...) از مخاطب وصول نماید.

۵-۲۸- باتوجه‌به اینکه تبصره بند (۱) ماده ۸۱ قانون تأمین اجتماعی (عیال دائم بیمه‌شده متوفی مادام که شوهر اختیار نکرده است) تا تاریخ لازم‌الاجراء شدن قانون حمایت خانواده (۱۳۹۲/۲/۷) قابلیت اجرا داشته لذا چنانچه احدی از افراد ذی‌نفع در اجرای مقررات قبلی به هر دلیل مبالغی بابت اضافه

دریافتی مستمری (از جمله به دلیل عدم اعلام ازدواج) به سازمان بدهکار باشند، واحدهای اجرایی موظف‌اند بدو نسبت به تعیین تکلیف بدهی مربوطه وفق ضوابط پیشگفت اقدام نمایند.

۶-۲۸- ادامهٔ پرداخت مستمری مشمولین بند (۱۰۳) قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور (همسران بیمه‌شدگان متوفی که از مستمری بازماندگان بهره‌مند می‌شوند، چنانچه از فروردین لغایت اسفند ۹۰ مجدداً مبادرت به ازدواج نمایند کماکان مستمری خود را دریافت خواهند نمود) بلامانع بوده و با رعایت ضوابط قانونی استمرار خواهد داشت.

۷-۲۸- به موجب بند (۲) مادهٔ ۴۸ قانون حمایت خانواده، دریافت مستمری بازنشستگی یا از کارافتادگی کلی همسر یا همسران بیمه‌شده یا مستمری‌بگیر متوفی در صورت احراز شرایط قانونی، بلامانع خواهد بود.

۸-۲۸- آن دسته از همسران بیمه‌شدگان متوفی که از مستمری شوهر خود استفاده می‌نمایند، مستمری از بابت فوت پدر یا مادر در مورد آنان قابل برقراری و پرداخت نیست.

۲۹- فرزند ذکور

۱-۲۹- فرزندان ذکور بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران متوفی در صورت احراز هریک از شرایط زیر استحقاق دریافت مستمری بازماندگان را خواهند داشت:

الف) سن آنان کمتر از ۲۰ سال (حداکثر ۱۹ سال تمام) بوده یا منحصراً به موجب مدارک مثبته به تحصیلات دانشگاهی اشتغال داشته باشند؛

در صورت ترک تحصیل استفاده از مزایای مذکور متوقف و با اشتغال مجدد به تحصیل بر خورداری از مزایای مورد بحث امکان‌پذیر نخواهد بود.

در خصوص گواهی‌های تحصیلی دانشگاهی ارائه‌شده ضرورت دارد واحدهای اجرایی در مواردی که فرزندان در سنین بالا مبادرت به ارائه گواهی تحصیلی می‌نمایند با دقت مدارک مربوطه را مورد کنترل و رسیدگی قرار داده و

به نحو مقتضی از اشتغال به تحصیل دانشگاهی و عدم اشتغال به کار فرزند مورد نظر اطمینان حاصل نمایند.

ب) چنانچه معلول از کارافتاده نیازمند باشد؛

در این قبیل موارد (به دلیل عدم وجود شرط سنی) باید مراتب به واحد امور فنی بیمه‌شدگان اعلام تا واحد ذی‌ربط ضمن اخذ تعهدنامه مربوطه مطابق فرم‌های پیوست شماره ۴ و ۴،۱، بخشنامه شماره ۱۴ مشترک فنی و درآمد (موضوع: چگونگی احراز شرایط تحت تکفل بودن...) قبل از معرفی ایشان به کمیسیون پزشکی، با اعزام پازرس فنی به محل سکونت متقاضی و توجه به مفاد بخشنامه اخیرالذکر بدوای پیرامون وضعیت شغلی، مالی، نحوه تأمین هزینه زندگی و همچنین اطمینان از عدم بیمه‌پردازی وی در مقطع زمانی مورد نظر (زمان ارائه درخواست و نیز زمان فوت بیمه‌شده) بررسی لازم و همه‌جانبه معمول نمایند تا در صورت تایید تحت تکفل بودن فرزند توسط شعبه ذی‌ربط نسبت به معرفی ذی‌نفع به کمیسیون پزشکی حسب ضوابط و مقررات اقدام گردد.

بدیهی است چنانچه فرزندان ذکور بیمه‌شدگان یا مستمری‌بگیران متوفی در مقاطع زمانی مورد نظر دارای سابقه پرداخت حق بیمه باشند ضرورت دارد حسب ضوابط مقرر قبل از معرفی این قبیل افراد به عنوان بیمه‌شده اصلی به کمیسیون پزشکی، وضعیت آنان بررسی و در صورت عدم احراز شرایط قانونی مراتب به متقاضی اعلام و سپس درخواست کفالت و معرفی وی به کمیسیون پزشکی به عنوان فرد تبعی مورد رسیدگی قرار گیرد.

۲-۲۹- با عنایت به اینکه بازماندگان بیمه‌شدگان متوفی در صورتی استحقاق دریافت مستمری مربوطه را خواهند داشت که در زمان فوت بیمه‌شده حائز شرایط مقرر قانونی باشند لذا آن دسته از فرزندان ذکور که به دلایلی نظیر رسیدن به سن خروج از تکفل (۱۹ سال تمام) و عدم اشتغال به تحصیل در زمان حیات بیمه‌شده تحت تکفل وی قرار نداشته و پس از فوت به لحاظ اشتغال به تحصیل و یا از کارافتادگی درخواست ورود به ردیف بازماندگان را جهت دریافت مستمری دارند لازم است موارد زیر مدنظر قرار گیرد:

۱-۲-۲۹- در خصوص آن دسته از فرزندان ذکور که پس از فوت بیمه‌شده/ مستمری‌بگیر با ادعای از کارافتادگی، متقاضی بهره‌مندی از مزایای مستمری مربوطه هستند، باید موضوع از کارافتادگی کلی، تحت تکفل بودن و همچنین تأمین مخارج آنان قبل از فوت توسط بیمه‌شده/ مستمری‌بگیر اصلی و یا در زمانی که فرد به واسطهٔ احراز شرایط قانونی (سن کم و یا اشتغال به تحصیل) خود در زمرهٔ بازماندگان واجد شرایط دریافت مستمری قرار داشته، محرز گردد (ارائه گواهی پزشکی معالج و تاریخ مدارک و مستندات درمانی متقاضی باید ناظر بر نوع بیماری در زمان حیات بیمه‌شده/ مستمری‌بگیر اصلی و یا دورهٔ مستمری‌بگیر بودن فرد باشد) بنابراین افراد موصوف صرفاً در صورتی محق به دریافت مستمری بازماندگان خواهند بود که کمیسیون‌های پزشکی موضوع ماده ۹۱ قانون، زمان از کارافتادگی کلی آنان را قبل از فوت بیمه‌شده/ مستمری‌بگیر و یا دوره مستمری‌بگیری فرد تشخیص دهند. در این قبیل موارد رعایت شرط سنی در زمان فوت بیمه‌شده/ مستمری‌بگیر (حین‌الفوت) موضوعیت نخواهد داشت. اقدامات سازمان در این راستا طی دادنامه شماره ۸۱۷ مورخ ۱۳۹۱/۱۱/۹ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مورد تأیید قرار گرفته است.

۲-۲-۲۹- آن عده از فرزندان ذکور که در زمان فوت بیمه‌شده/ مستمری‌بگیر، سن آنها بیش از حد نصاب مقرر در قانون (۱۹ سال تمام) بوده و در هنگام فوت بیمه‌شده مشغول به تحصیل نبوده و پس از آن مجدداً مشغول به تحصیل گردند، استحقاق دریافت مستمری بازماندگان را نخواهند داشت.

۳۰- فرزند اناث

۱-۳۰- مطابق بند ۳ مادهٔ ۴۸ قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱ مجلس شورای اسلامی، فرزندان اناث بیمه‌شدهٔ متوفی به شرط نداشتن شوهر و شغل می‌توانند از مستمری بازماندگان بهره‌مند شوند.

۲-۳۰- برقراری مستمری بازماندگان جهت فرزندان اناثی که حین‌الفوت دارای شرایط مزبور باشند «از تاریخ فوت» و در خصوص آن عده از فرزندان اناثی که به دلیل ازدواج و اشتغال در ردیف افراد تحت پوشش قرار نگرفتند و

یا از ردیف خارج شده باشند در صورت احراز شرایط مجدد (نداشتن شوهر و عدم اشتغال به کار) «از تاریخ ثبت تقاضا» در دبیرخانه واحد اجرایی ذی ربط، پس از مشاهده اصل شناسنامه فرزند و تکمیل تعهدنامه مربوطه امکان پذیر خواهد بود.

۳-۳۰-۳ ادعای نداشتن شغل (درآمد ناشی از اشتغال) و شوهر با رؤیت اصل شناسنامه متقاضی و اعلام کتبی فرزندان اناث پس از ثبت در دفتر واحد اجرایی مربوطه طبق فرم پیوست شماره ۲ و تأیید مراتب توسط بازرس فنی شعبه پذیرفته می شود و تشخیص موارد خلاف و یا به عبارت دیگر تعیین صحت و سقم ادعای مزبور در هر شعبه با تأیید رئیس شعبه و مسئول امور فنی مستمری ها خواهد بود.

۳۰-۴-۳ کلیه شعب سازمان موظف اند سالانه یک بار طبق برنامه زمان بندی، مدارک شناسایی بازمانده یا بازماندگان از جمله شناسنامه و کارت ملی آنان را مورد بررسی دقیق قرار دهند. عدم رعایت این امر تخلف محسوب شده و وفق مقررات مربوطه با آنان رفتار خواهد شد.

۳۰-۵-۳ به منظور اطمینان از احراز شرایط متقاضیان خارج از کشور جهت بهره مندی از مزایای تعهدات بلندمدت مقرر در قانون تأمین اجتماعی اخذ تعهدنامه عدم ازدواج و اشتغال در بازه های زمانی سالیانه که به تأیید سفارت جمهوری اسلامی ایران رسیده باشد، الزامی است.

۳۰-۶-۳ دریافت مستمری والدین متوفی توسط فرزندان اناثی که به طور هم زمان نسبت به بیمه پردازی خود به طور اختیاری اقدام نموده اند بلامانع است.

۳۰-۷-۳ به موجب مفاد دادنامه شماره ۱۳۵ مورخ ۱۳۹۴/۲/۲۱ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری بازنشستگی فرزندان اناث (دریافت مستمری بازنشستگی از هریک از صندوق های بیمه و بازنشستگی) در تداوم و استمرار اشتغال ایشان محسوب شده لذا مانع احراز شرایط جهت بهره مندی از مستمری بازماندگان در قانون تأمین اجتماعی خواهد بود. بنابراین چنانچه فرزند اناث مستمری بگیر متوفی که در حال پرداخت حق بیمه به صورت اختیاری می باشد شرایط

لازم جهت بهره‌مندی از مستمری بازنشستگی یا از کارافتادگی را احراز نماید، از تاریخ برقراری مستمری بازنشستگی یا از کارافتادگی کلی مُشارالیهها، پرداخت مستمری بازمندگان به وی فاقد موضوعیت خواهد بود.

۸-۳۰- فرزندان انائی که به نحوی از انحاء از مستمری والدین خود استفاده می‌نمایند در صورت تمایل به بیمه‌پردازی و انعقاد قرارداد در قالب بیمه صاحبان حرف و مشاغل آزاد، قالیبافان و شاغلان صنایع دستی پرداخت مستمری در دوره بیمه‌پردازی آنان متوقف خواهد گردید.

۹-۳۰- از آنجا که وضعیت پرداخت مستمری و مزایای جنبی به آن دسته از پرونده‌های مستمری بازمندگان که پس از مدت‌ها مختومه بودن به سبب حضور بازمندگان واجد شرایط مجدداً فعال می‌شوند، بر اساس تاریخ برقراری آنها سنجیده می‌شود؛ لذا واحدهای اجرایی باید به هنگام فعال‌سازی پرونده‌های مستمری مختومه، تاریخ درخواست بازمندگان را در منوی «تاریخ فعال‌سازی مجدد پرونده» در سیستم مکانیزه مستمری‌ها درج و ثبت نمایند.

۱۰-۳۰- در خصوص آن دسته از پرونده‌های مستمری مختومه که براساس درخواست بازمندگان و پس از احراز شرایط قانونی از تاریخ تقاضا فعال می‌شوند:

▲ پرداخت مزایای قانونی موضوع بند ۳۹ قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور، کمک‌هزینه سبد خانوار و کمک هزینه موضوع بند (۲) مصوبه افزایش سال ۱۳۹۲ اساساً موضوعیت نخواهد داشت.

▲ عیدی در سال برقراری مجدد پرونده، باتوجه به تاریخ فعال‌سازی مجدد پرونده محاسبه خواهد شد.

▲ در تعیین حق سنوات، تاریخ فعال‌سازی مجدد پرونده ملاک محاسبه خواهد بود.

۱۱-۳۰- برقراری مستمری فرزندان واجد شرایط بیمه‌شدگان زن متوفی نیز با رعایت ضوابط مذکور از تاریخ تصویب «قانون پرداخت مستمری

به فرزندان زنان متوفی مشمول قانون تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بازنشستگی مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۵» بلامانع خواهد بود.

بنابراین در اجرای قانون مذکور جهت برقراری مستمری فرزندان یا فرزندان بیمه‌شده زن نیازی به رعایت قسمت «الف» بند (۲) ماده ۸۲ قانون (پدر آنها در قید حیات نبوده یا تحت تکفل زن بوده و سن او از شصت سال متجاوز یا طبق نظر کمیسیون پزشکی موضوع ماده ۹۱ قانون تأمین اجتماعی از کارافتاده بوده و در هر حال مستمری دریافت نکند) نمی‌باشد.

در مواردی که فوت بیمه‌شده زن قبل از تاریخ تصویب قانون مذکور باشد برقراری مستمری با رعایت موارد فوق از تاریخ تصویب قانون صورت خواهد پذیرفت.

۱۲-۳۰- به منظور ثبت اطلاعات پرونده‌های مذکور کد اساس برقراری «۱۵۳۱۶» با عنوان «قانون پرداخت مستمری به فرزندان زنان متوفی مشمول قانون تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بازنشستگی مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۵» پیش‌بینی شده است.

۱۳-۳۰- در صورت فوت پدر و مادری که هر دو بیمه‌پرداز سازمان بوده‌اند، فرزندان واجد شرایط آنان می‌توانند با رعایت شرایط فوق‌الذکر از هر دو مستمری استفاده نمایند.

۳۱- فرزند خوانده

۱-۳۱- در اجرای ماده «۱۹» قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲/۷/۱۰، افراد تحت تکفل سرپرستی در حکم افراد تحت تکفل متوفی محسوب شده و تا تعیین سرپرست جدید از سوی سازمان بهزیستی (موضوع ماده ۷ آیین‌نامه اجرایی مصوب ۱۳۹۴/۴/۱۴) در صورت احراز شرایط از کلیه مزایای قانونی بهره‌مند می‌شوند. در این ارتباط واحدهای اجرایی باید ضمن انجام کنترل‌های لازم به منظور اطمینان از احراز شرایط افراد یادشده جهت ارائه حمایت‌های بلندمدت مطابق رویه‌های فعلی، مراتب را تا تعیین سرپرست جدید به صورت مستمر و

در بازه‌های زمانی حداکثر شش ماهه از سازمان بهزیستی پیگیری نمایند. بدیهی است از تاریخ تعیین سرپرست جدید، پرداخت مستمری و سایر مزایای متعلقه به واسطه فوت سرپرست قدیم موضوعیت نخواهد داشت.

۲-۳۱- با عنایت به مفاد تبصره ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی قانون مذکور، کودک یا نوجوان تحت سرپرستی بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران جزء عائله تحت تکفل آنان محسوب‌شده و از زمان قرار حکم سرپرستی آزمایشی از کلیه حمایت‌های مندرج در قانون تأمین اجتماعی همانند سایر فرزندان تحت تکفل بیمه‌شدگان و مستمری‌بگیران با رعایت ضوابط و مقررات مربوطه برخوردار خواهد شد.

۳-۳۱- با توجه به مفاد ماده ۱۸ قانون، صدور حکم سرپرستی، مانع پرداخت مستمری که به موجب قانون به کودک یا نوجوان بی‌سرپرست یا بدسرپرست تعلق گرفته است نخواهد شد بنابراین چنانچه در راستای قانون تأمین اجتماعی و ... مستمری به کودک یا نوجوان بی‌سرپرست یا بدسرپرست (همانند مستمری بازماندگان به واسطه فوت پدر یا مادر اصلی) تعلق گرفته باشد، صدور حکم سرپرستی منجر به قطع آن نخواهد شد.

۴-۳۱- پرداخت مستمری متعلقه به کودک یا نوجوان بی‌سرپرست و بدسرپرست به شرح پیشگفت، مانعی جهت پرداخت حق اولاد یا عائله‌مندی (حسب مورد) که براساس مقررات جاری به سرپرست تعلق خواهد گرفت، نمی‌باشد.

۵-۳۱- در صورتی که سرپرست در زمره بیمه‌شدگان سازمان بوده و به واسطه فوت وی، فرزند محق به دریافت دو مستمری به صورت هم‌زمان شود موضوع مشمول ماده ۹۴ قانون بوده و مستمری که مبلغ آن بیشتر است، پرداخت خواهد شد. بدیهی است در صورت تعیین سرپرست جدید، پرداخت مستمری اولیه (به واسطه فوت پدر / مادر اصلی) در صورت احراز شرایط قانونی استمرار و در صورت فوت سرپرست دوم (بیمه‌شده قانون تأمین اجتماعی) اعمال ماده ۹۴ قانون به شرح پیشگفت ضروری می‌باشد. به منظور جلوگیری از پرداخت من‌غیر حق، واحد نام‌نویسی و حساب‌های

انفرادی موظف است در صورت هرگونه تغییرات، به محض تحویل دفاتر درمانی افراد یادشده مراتب را به واحد امور فنی مستمری‌ها اطلاع دهد.

۳۲- پدر و مادر

۳۲-۱- پدر و مادر متوفی در صورتی که:

▲ سن پدر ۶۰ سال و سن مادر ۵۵ سال تمام باشد یا در موارد عدم احراز شرایط سنی به تشخیص کمیسیون پزشکی موضوع ماده ۹۱ قانون از کارافتاده کلی باشند؛

▲ به موجب قانون تأمین اجتماعی مستمری دریافت نمایند؛

▲ مشمول سایر صندوق‌های بیمه و بازنشستگی از نظر پرداخت حق بیمه یا کسور بازنشستگی و یا دریافت حقوق و مستمری نباشند.

۳۲-۲- در مواردی که والدین بیمه‌شده پس از فوت بیمه‌شده مدعی تحت تکفل بودن فرزند متوفی خود در زمان حیات وی باشند، پذیرش درخواست این قبیل افراد در صورت احراز شرایط سنی فوق در زمان فوت بیمه‌شده منوط به ارائه دلایل و مدارک معتبر است و صرفاً پس از تحقیق و بررسی در صورت تحقق و تجمیع کلیه شرایط قانونی و احراز آن‌ها توسط سازمان، ارائه حمایت‌های مقرر در قانون به ایشان امکان‌پذیر خواهد بود. شایان ذکر است مطابق مفاد جزء ۱۳ بند ۷ بخشنامه شماره ۱۴ مشترک فنی و درآمد (موضوع: چگونگی احراز شرایط تحت تکفل بودن...) تأیید کفالت این افراد منوط به تأیید کمیته کفالت اداره کل استان ذی‌ربط می‌باشد.

۳۲-۳- ارائه تعهدات قانونی به افراد مذکور به‌واسطه از کارافتادگی کلی در صورتی امکان‌پذیر خواهد بود که از کارافتادگی آنان طبق نظریه کمیسیون پزشکی قبل از فوت بیمه‌شده/ مستمری‌بگیر انجام پذیرفته باشد.

۳۲-۴- چنانچه بیمه‌شده یا مستمری‌بگیر در زمان حیات، والدین خویش را با رعایت تمامی ضوابط و مقررات قانونی تحت تکفل خود معرفی نموده باشد، واحد اجرایی موظف است قبل از برقراری مستمری بازماندگان، با

انجام بازرسی فنی از پایدار بودن شرایط کفالت والدین اطمینان حاصل نماید. ۳۲-۵- چنانچه پدر بیمه‌شده حسب مفاد بند ۴ ماده ۵۸ و بند ۳ مواد ۸۱ و ۸۲ قانون تأمین اجتماعی، واجد شرایط کفالت بوده و تحت تکفل فرزند خود قرار گیرد، همسر واجبالنقله وی نیز که مادر بیمه‌شده باشد به تبع وی تحت تکفل بیمه‌شده تلقی می‌شود. بنابراین چنانچه مادر بیمه‌شده متوفی به دلیل عدم احراز شرط سنی حین الفوت بیمه‌شده حائز شرایط بهره‌مندی از مزایای مستمری بازماندگان قرار نگرفته باشد، در صورت پایداری شرایط کفالت و حصول شرایط مندرج در قانون، می‌تواند پس از رسیدن به سن مقرر در قانون (۵۵ سالگی) به ردیف بازماندگان اضافه و از مزایای قانونی بهره‌مند شود.

۳۳- شوهر

چنانچه بیمه‌شده اصلی، زن باشد شوهر وی در صورت داشتن شرایط زیر از مستمری بازماندگان برخوردار خواهد شد:

اولاً تحت تکفل بیمه‌شده یا مستمری‌بگیر زن متوفی بوده، ثانیاً سن او از ۶۰ سال تجاوز کرده یا طبق نظریه کمیسیون پزشکی موضوع ماده ۹۱ قانون از کارافتاده بوده و در هر حال مستمری از سازمان دریافت نکند و مشمول سایر صندوق‌های بیمه و بازنشستگی از نظر پرداخت حق بیمه یا کسور بازنشستگی و یا دریافت حقوق و مستمری نباشد.

فصل دهم: کنترل وضعیت بازماندگان

۳۴- به منظور کنترل حیات و ممات مستمری‌بگیران، بررسی وضعیت اشتغال به تحصیل فرزندان ذکور، کنترل وضعیت اشتغال یا ازدواج فرزندان اناث و پرداخت مستمری بازماندگان چند نفره واحدهای اجرایی موظفانند همواره بررسی‌های لازم را معمول و از استمرار و پایدار بودن شرایط قانونی ایشان جهت بهره‌مندی از مزایای مستمری مربوطه اطمینان حاصل نمایند.

۳۵- باتوجه به اهمیت و ضرورت جلوگیری از پرداخت‌های من غیر حق، حسب تعامل صورت پذیرفته با سازمان ثبت احوال، امکان استعلام مکانیزه حیات و ممات مستمری‌بگیران در شعب سازمان فراهم می‌باشد. در این راستا واحدهای اجرایی باید از مسیر تعهدات بلندمدت «گزارش‌ها و آمارها» بررسی حیات و ممات، موارد اعلام‌شده را بررسی و اقدامات لازم را قبل از محاسبه لیست مستمری هر ماه حسب ضوابط جاری به عمل آورند.

توجه خواهند داشت در صورت نیاز به استعلام موردی (زمانی که فهرست اعلامی کافی به منظور نباشد) واحد اجرایی می‌تواند از مسیر تعهدات بلندمدت «پایگاه اطلاعات مستمری» کلید حیات و ممات نسبت به بررسی موضوع اقدام نماید.

۳۶- به منظور ایجاد نظم و برنامه‌ریزی یکسان جهت کنترل اطلاعات در فواصل زمانی معین، واحدهای امور فنی مستمری‌ها موظف‌اند «تاریخ خروج بازماندگان از کفالت» را در سیستم مکانیزه مستمری‌ها به ترتیب زیر ثبت نماید:

۱- ۳۶-۱ تاریخ خروج از کفالت همسر یا همسران متوفی حداکثر به مدت سه سال پس از تاریخ آخرین کنترل وضعیت آنها (باتوجه به کنترل وضعیت حیات و ممات به صورت سیستمی و رفع مانع ازدواج جهت پرداخت مستمری)؛

۲- ۳۶-۲ تاریخ خروج از کفالت فرزندان ذکور بالای ۱۹ سال در صورت اشتغال به تحصیل حداکثر تا پایان اعتبار گواهی تحصیلی و در صورت از کارافتادگی کلی حداکثر به مدت سه سال از تاریخ آخرین کنترل وضعیت آنها؛

۳- ۳۶-۳ تاریخ خروج از کفالت فرزندان اناث حداکثر به مدت یک سال از تاریخ آخرین کنترل وضعیت آنها؛

۴- ۳۶-۴ تاریخ خروج از کفالت والدین متوفی حداکثر به مدت سه سال از تاریخ آخرین کنترل وضعیت آنها؛

۳۷- واحدهای اجرایی موظف‌اند به‌منظور اطمینان از پایدار بودن استحقاق و شرایط دریافت‌کنندگان مستمری به‌ویژه بازماندگان تک‌نفره و فرزندان اناث به ترتیب زیر اقدام نمایند:

۱- ۳۷- به‌منظور کنترل وضعیت آن دسته از بازماندگان دریافت‌کننده مستمری که به تنهایی در ردیف بازماندگان واجد شرایط دریافت مستمری هستند و فرد یا افراد دیگری در ردیف بازماندگان قرار ندارد، مراتب باید از طریق انجام بازرسی‌های منظم ادواری مورد بررسی قرار گرفته و نتیجه آن در پرونده مستمری ذی‌نفع درج شود.

۲- ۳۷- ترتیبی اتخاذ نمایند تا در هر صورت پرونده‌های مستمری تک‌نفره حداقل سالی یک بار مورد بررسی قرار گیرند.

۳- ۳۷- کنترل وضعیت اشتغال به کار و نیز ازدواج فرزندان اناث تک‌نفره به‌منظور اطمینان از احراز شرایط آنان جهت بهره‌مندی از مزایای مستمری مربوطه هر شش ماه یک‌بار مورد بررسی قرار گیرد.

فصل یازدهم: معرفی به بانک و افتتاح حساب

۳۸- به‌منظور پرداخت مستمری و سایر مزایای قانونی به بازماندگان، واحدهای اجرایی موظف‌اند در تعامل با مبادی پرداخت و براساس توافقات به عمل آمده با مبادی ذی‌ربط، نسبت به معرفی بازماندگان جهت اخذ شماره حساب پس‌انداز همراه اقدام نمایند.

بدیهی است پس از ثبت شماره حساب همراه در پایگاه اطلاعات هویتی مستمری‌بگیران اطلاعات مربوط به وجوه متعلقه به بازماندگان اعم از مستمری و کلیه مزایای قانونی به صورت ماهانه در لیست پرداخت مستمری شعبه اعمال و متعاقباً از طریق بانک عامل، پرداخت خواهد شد.

در این راستا ضروری است:

۱- ۳۸- پس از ثبت اطلاعات پرونده مستمری در پایگاه اطلاعات هویتی مستمری‌بگیران، فرم معرفی به بانک به صورت مکانیزه تهیه و در اختیار

بازماندگان قرار داده شود. بنابراین واحدهای اجرایی مکلف‌اند از تهیه و استفاده فرم‌های غیر مکانیزه اکیداً خودداری نمایند؛

۲-۳۸- از آنجاکه پرداخت مستمری و مزایای قانونی صرفاً به افراد واجد شرایط که اسامی آنها در حکم برقراری مستمری بازماندگان درج شده مجاز می‌باشد، لذا فرم معرفی به بانک باید منحصرأً توسط بازماندگان واجد شرایط تنظیم و تکمیل شده و از ثبت هرگونه مشخصات افراد غیر (وکیل، قیم و ...) به استثنای مواردی که احدی از بازماندگان که خود نیز در ردیف بازماندگان واجد شرایط قرار دارد و به عنوان وکیل/قیم انتخاب شده است، در فرم مذکور جداً جلوگیری شود.

۳-۳۸- بدیهی است چنانچه بازماندگان بنابه دلایل موجه و قانونی جهت دریافت مستمری خود وکیل قانونی منصوب نمایند و یا طبق تشخیص مراجع ذیصلاح برای بازماندگان قیم قانونی تعیین شود، تغییری در فرآیند معرفی بازماندگان به بانک و افتتاح حساب به نام ایشان ایجاد نمی‌شود بلکه حسب مورد وکیل یا قیم لازم است اسناد مربوطه (وکالت‌نامه یا قیم‌نامه) را به مبادی پرداخت ارائه تا طبق ضوابط، پرداخت مستمری در وجه آنها از سوی بانک انجام شود.

فصل دوازدهم: ارجاع پرونده به سایر شعب سازمان

۳۹- به‌منظور ارائه خدمات مطلوب به بازماندگان، پرداخت مستمری به این افراد باید از طریق نزدیک‌ترین شعبه به محل سکونت آنان انجام شود. در این راستا واحدهای امور فنی مستمری‌های شعب باید به روش زیر نسبت به انتقال پرونده‌های مذکور اقدام نماید:

۱-۳۹- نسبت به ثبت ارجاع پرونده از مسیر «تعهدات بلند مدت/سایر امکانات/ارجاع پرونده» اقدام نمایند؛

۲-۳۹- پس از ذخیره عملیات ارجاع، اطلاعات در فرم «انتقال پرونده مستمری» در مسیر «تعهدات بلندمدت/سایر امکانات/انتقال پرونده مستمری» ذخیره شود؛

۳-۳۹-۳ در ادامه و پس از انتخاب کلید «تأیید مسئول مستمری‌ها» توسط مسئول امور فنی مستمری‌های شعبه، ارسال اطلاعات به سرور مرکزی سازمان صرفاً توسط رئیس یا معاونت بیمه‌ای شعبه از مسیر «تعهدات بلندمدت/ کنترل وضعیت مستمری‌بگیران» منوی «تأیید انتقال مکانیزه پرونده مستمری» با انتخاب کلید «ارسال اطلاعات به مرکز» صورت می‌پذیرد.

۳-۳۹-۴ پس از دریافت پرونده مستمری (کاغذی) در شعبه مقصد، واحد امور فنی مستمری‌ها موظف است با انتخاب کلید «دریافت از مرکز» از مسیر «تعهدات بلند مدت/ سایر امکانات/ انتقال پرونده مستمری» ابتدا به صورت مکانیزه نسبت به دریافت اطلاعات پرونده مستمری اقدام و سپس قبل از هر گونه اقدام در جهت پرداخت مستمری، از طریق کلید «نمایش احکام دریافتی از مرکز» اطلاعات دریافتی از مرکز را با اسناد و محتویات پرونده مستمری مطابقت داده و از صحت آنها اطمینان حاصل نماید؛

۳-۳۹-۵ پس از حصول اطمینان از صحت اطلاعات دریافتی، جهت نام‌نویسی مستمری‌بگیران اصلی و افراد تبعی آنان طبق روال با استفاده از کلید «تأیید ثبت اطلاعات» از مسیر فوق‌الذکر می‌توانند کلیه اطلاعات را در پایگاه اطلاعات هویتی مستمری‌بگیران شعبه ذخیره و نسبت به فعال‌سازی پرونده مستمری اقدام نمایند.

۳-۳۹-۶ درباره‌ی موارد وضعیت بازماندگان متوفی به‌گونه‌ای است که ضرورتاً سهم مستمری هر یک از آنها باید از طریق بیش از یک شعبه سازمان پرداخت شود. بنابراین واحدهای اجرایی موظف‌اند نسبت به ایجاد پرونده فرعی مستمری بازماندگان اقدام نمایند که در این خصوص به ترتیب زیر اقدام خواهد شد:

۱-۳۹-۶-۳۹-۶-۱ اخذ درخواست مکتوب از متقاضی؛

۲-۳۹-۶-۳۹-۶-۲ تشکیل پرونده فرعی مستمری بازماندگان حاوی تصویر آخرین حکم مستمری بازنشستگی یا از کارافتادگی متوفی، تصویر حکم تبدیل مستمری، تصویر حکم برقراری مستمری بازماندگان بیمه‌شدگان عادی و

تصویر تمامی اسناد و مدارک مأخوذه از بازماندگان و تصویر تمامی اسنادی که پس از تاریخ صدور حکم برقراری مستمری بازماندگان توسط شعب سازمان تولیدشده‌اند؛

۳-۶-۳۹- ارجاع پرونده فرعی مستمری بازماندگان به شعبه مقصد بارعایت ضوابط مربوط به ارجاع پرونده‌های مستمری؛

۴-۶-۳۹- ثبت وضعیت پرونده مستمری در هر یک از شعب پرداخت کننده مستمری به حالت «فعال» یا «واصله» (حسب مورد)؛

۵-۶-۳۹- هر شعبه موظف است در خصوص فرد یا افراد بازمانده‌ای که مستمری خود را از همان شعبه دریافت می‌کنند، وضعیت نحوه پرداخت در سیستم مکانیزه مستمری‌های شعبه را حسب مورد «بانک» یا «بنیاد شهید» انتخاب نموده و در مورد سایر بازماندگان که از شعب دیگر مستمری خود را دریافت می‌کنند حتماً از عنوان پرداخت «سایر شعب» استفاده نمایند؛

۶-۶-۳۹- در خصوص پرونده‌های مستمری چندقسمتی که مستمری بازماندگان در بیش از یک شعبه پرداخت می‌شود، هر یک از شعب پرداخت کننده مستمری موظف‌اند رأساً نسبت به صدور احکام افزایش مستمری اقدام نمایند. همچنین در صورت تغییر در وضعیت بازماندگان، پس از صدور حکم تغییرات تصویر حکم صادره را به همراه مستندات آن به شعبه دیگر ارسال نمایند تا شعبه مربوطه براساس اطلاعات دریافتی نسبت به پرداخت مستمری اقدام نماید. بنابراین ضروری است که همواره اطلاعات ثبت شده از پرونده‌های مستمری چندقسمتی (به استثنای وضعیت نحوه پرداخت مستمری افراد در پرونده) در شعب ذی‌مدخل یکسان باشد.

۴۰- قانون الحاق یک تبصره به ماده ۸۰ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۸

در اجرای قانون مذکور چنانچه مستمری‌بگیر بازنشسته و یا از کارافتاده کلی به مدت حداقل شش ماه متوالی مستمری خود را مطالبه ننماید و افراد خانواده وی نسبت به طرح ادعای خود مبنی بر اظهار بی‌اطلاعی از نامبرده در مراجع ذی‌صلاح از جمله محاکم قضایی، دادستانی و نیروی انتظامی اقدام نموده باشند، واحدهای اجرایی موظف هستند در صورت درخواست افراد تبعی (بازماندگان) واجد شرایط وی پس از اخذ مدارک مربوطه نسبت به تغییر وضعیت مستمری بازنشستگی و یا از کارافتادگی به مستمری بازماندگان (بدون تغییر شماره مستمری) و اعمال سهام متعلقه با رعایت مفاد مواد ۸۱، ۸۲، ۸۳ و عداللزوم ماده ۱۱۱ قانون تأمین اجتماعی صرفاً نسبت به پرداخت مستمری متعلقه به صورت موقت اقدام نمایند.

بدین منظور لازم است حکم تغییرات مستمری با استفاده از اساس برقراری «تبصره الحاقی به ماده ۸۰ قانون مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۸» با کد ۱۵۴۰۰ و با حفظ اطلاعات اولیه صادر گردد.

باعنایت به عدم صدور گواهی فوت در خصوص این قبیل افراد و به تبع آن عدم صدور گواهی انحصار وراثت، افراد تحت تکفل به عنوان بازماندگان واجد شرایط تلقی می‌شوند.

به منظور تأیید عدم دریافت مستمری و سایر مزایای جنبی از سوی مستمری‌بگیر اصلی مراتب باید کتبا از مبادی پرداخت مربوطه استعلام گردد.

در صورتی که معلوم شود فرد بازنشسته و یا از کارافتاده کلی در حال حیات می‌باشد با اعلام کتبی وی به سازمان تأمین اجتماعی وضعیت مستمری به حالت اولیه اعاده و از آن پس کلیه پرداخت‌ها به شخص بازنشسته و یا از کارافتاده انجام خواهد شد.

توجه خواهند داشت در خصوص آن دسته از مستمری‌بگیران بازنشسته و یا از کارافتاده که به خارج از کشور مسافرت نموده و یا به هر دلیل نمی‌خواهند برای مدتی مستمری خود را دریافت کنند در صورتی که مراتب را کتباً به سازمان اعلام نمایند، مشمول مطالب عنوان‌شده پیشگفت نخواهند بود.

۴۱- فوت فرضی

نظر به اینکه وقوع فوت صرفاً با ارائه گواهی فوت (عادی یا فرضی) اثبات می‌شود لذا تازمانی که گواهی فوت مربوطه از سوی مراجع ذی‌صلاح صادر نشده باشد، امکان برقراری مستمری وجود نخواهد داشت؛ در این گونه موارد باید توجه داشت که پس از اعلام تاریخ فوت در گواهی فوت صادرشده از سوی سازمان ثبت احوال، ارائه تعهدات قانونی به بازماندگان با رعایت سایر ضوابط و مقررات مربوطه امکان‌پذیر خواهد بود.

۴۲- انصراف از دریافت مستمری

با عنایت به اعلام نظر دفتر قوانین و مقررات از آنجاکه برقراری هر گونه مستمری بازماندگان با درخواست ذی‌نفع امکان‌پذیر می‌باشد بالطبع انصراف از دریافت نیز با درخواست ذی‌نفع امکان‌پذیر خواهد بود. بنابراین چنانچه احدی از بازماندگان واجد شرایط دریافت مستمری به هر دلیل خواهان عدم دریافت مستمری و مزایای قانونی خود از سازمان باشد، موظف است به‌منظور جلوگیری از هر گونه تبعات حقوقی بر علیه سازمان، مراتب را طی درخواست کتبی که ثبت دفتر شعبه ذی‌ربط خواهد شد منضم به اقرارنامه محضری که در یکی از دفاتر اسناد رسمی صادرشده است، به سازمان اعلام نماید. در ضمن متقاضی مکلف است موارد زیر را صراحتاً در متن اقرارنامه محضری درج و اعلام نماید:

▲ مراتب آگاهی کامل از ضوابط و مقررات قانون تأمین اجتماعی در زمینه مستمری بازماندگان؛

▲ مراتب آگاهی از شرایط مستمری، مزایای متعلقه و میزان آنها؛

▲ علت انصراف از دریافت مستمری؛

▲ مراتب آگاهی از آثار انصراف دریافت مستمری؛

▲ درج عبارت « انصراف از دریافت مستمری به اختیار خویش»؛

▲ اظهار صریح مبنی بر عدم هر گونه ادعا نسبت به حقوق و مزایای متعلقه از تاریخ اعلام انصراف به بعد.

واحد‌های اجرایی موظف‌اند بنابه تقاضای خواهان، از تاریخ ثبت درخواست در دفتر شعبه نسبت به توقف پرداخت مستمری اقدام نمایند. بدیهی است این دسته از افراد چنانچه در آینده از انصراف خود رجوع نمایند و مجدداً متقاضی دریافت مستمری مربوطه باشند در صورت وجود شرایط قانونی برقراری مستمری آنان از تاریخ تقاضا بلامانع خواهد بود.

خاطر نشان می‌سازد حسب مفاد بند ۴ یک هزار و ششصد و چهل و هفتمین جلسه هیئت محترم مدیره مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۳۰، صرفاً مستمری‌بگیرانی که وفق قانون، مستمری کمتر از حداقل دریافت می‌نمایند (مجموع مستمری بازماندگان کمتر از حداقل دستمزد باشد) در صورت نداشتن شغل و شوهر و ارائه تعهدنامه رسمی مبنی بر انصراف از کلیه حقوق خود بابت مستمری بازماندگان همسر متوفی خود می‌توانند از تاریخ درخواست از مستمری بازماندگان بابت فوت پدر یا مادر حسب مورد استفاده نمایند.

در این راستا باتوجه به صراحت بند ۳ ماده ۸۳ قانون تأمین اجتماعی و دادنامه شماره ۱۳۹۰/۳/۳۰ مورخ ۱۳۹۰/۳/۳۰ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری مبنی بر اینکه وقوع فوت یا فقدان شرایط استحقاق موجب افزایش سهم سایر بازماندگان خواهد شد بنابراین در صورت عدم پرداخت مستمری به متقاضیان سهم بقیه بازماندگان واجد شرایط افزایش نخواهد یافت.

۴۳- سوابق منتقله

سوابق منتقله از سایر صندوق‌ها به سازمان تأمین اجتماعی در احراز شرایط و میزان مستمری بازماندگان ملاک محاسبه قرار می‌گیرد.

بازماندگان آن دسته از بیمه‌شدگانی که متعاقب قطع رابطه استخدامی با

دستگاه متبوع و خروج از عضویت صندوق قبلی بیمه‌پرداز سازمان تأمین اجتماعی شده‌اند لیکن در زمان حیات تقاضای انتقال کسور خود را به شعب سازمان ارائه ننموده‌اند، مجاز خواهند بود در صورت تمایل نسبت به این امر اقدام نمایند.

در این راستا ضروری است موارد به همراه مدارک مربوط به انتقال کسور بازنشستگی و پرونده فنی جهت اخذ مجوز لازم به اداره کل امور فنی بیمه‌شدگان منعکس شود.

بدیهی است تأثیر سوابق منتقله در میزان مستمری بازماندگان از تاریخ پرداخت مابه‌التفاوت مربوطه خواهد بود.

۴۴- اتباع خارجی

مطابق قانون کار و مفاد ماده ۵ قانون تأمین اجتماعی چنانچه اتباع خارجی فاقد مجوز اشتغال به کار باشند از شمول مقررات قانون تأمین اجتماعی خارج و مطالبه و دریافت حق بیمه آنان منتفی خواهد بود لذا مدت اشتغال و بیمه‌پردازی آن دسته از اتباع بیگانه در ایامی که فاقد مجوز اشتغال به کار بوده‌اند قابل لحاظ و احتساب جهت برخورداری از حمایت‌های قانونی مقرر در قانون تأمین اجتماعی از جمله تعهدات بلندمدت نمی‌باشد؛ مگر اینکه اداره کل اشتغال اتباع خارجی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی صراحتاً اشتغال تبعه بیگانه در سنوات مورد نظر را تأیید نماید.

باتوجه به توافقات به عمل آمده بین سازمان و اداره کل اتباع و مهاجرین خارجی وزارت کشور، واحدهای اجرایی موظف‌اند پرونده مستمری بازماندگان تبعه کشور عراق را که بازماندگان وی در کشور عراق سکونت دارند، پس از صدور حکم برقراری جهت پرداخت مستمری مربوطه به شعبه پیرانشهر از واحدهای اجرایی استان آذربایجان غربی ارسال نمایند.

در خصوص آن دسته از اتباع خارجی (به استثنای افراد تبعه کشور عراق) که طبق مقررات مستمری بازماندگان ایشان توسط سازمان برقرار شده ضروری است در صورت عدم سکونت بازماندگان واجد شرایط متوفی در ایران، به منظور انجام هماهنگی، تجمیع پرونده‌ها و ایجاد سهولت در پرداخت

مستمری، پرونده مستمری متوفی به شعبه شهدای والفجر - ۲۳ تهران ارسال شود.

بدیهی است پرونده مستمری بازماندگان اتباع خارجی تازمانی که در کشور ایران سکونت دارند، از قاعده فوق مستثنی هستند.

۴۵- تقسیط بدهی

به منظور ایجاد وحدت رویه و یکسان سازی امور مربوط به بازپس گیری مطالبات ناشی از بدهی آن دسته از مستمری بگيران که علی رغم ضرورت بازپس دهی یک جای مبالغ اضافه دریافتی، حسب بررسی های جامع واحد اجرایی ذی ربط به علت عدم توان مالی، امکان بازپرداخت یک جای بدهی مربوطه را ندارند، مسئولیت بررسی و انجام اقدامات لازم در خصوص تقسیط و وصول بدهی مذکور از تاریخ ۱۳۹۳/۱۱/۶ در اجرای بند «۱» یک هزار و سیصد و بیست و نهمین جلسه هیئت مدیره (مورخ ۱۳۹۱/۷/۱۶) و باتوجه به مفاد بند «ب» مصوبه شماره ۱۱/۹۱/۱۱۹۵ مورخ ۱۳۹۱/۸/۲۳ مستقیماً به مدیران کل استان ها واگذار شده است.

لذا ضمن اهتمام هر چه بیشتر در جلوگیری از ایجاد بدهی و تأکید بر وصول یک جای بدهی های ایجاد شده و لزوم رعایت کلیه ضوابط و مقررات قانونی در خصوص نحوه ارائه خدمات و حمایت های بلندمدت مقرر در قانون تأمین اجتماعی خصوصاً ضوابط مربوط به پرداخت مستمری بازماندگان، ضروری است به منظور تعیین تکلیف وضعیت بدهی این قبیل مستمری بگيران و وصول خسارات وارده به سازمان، واحد اجرایی ذی ربط در هر مورد؛ گزارشی جامع و کامل در ارتباط با علت ایجاد بدهی، دوره بدهی و میزان آن، معرفی عامل یا عوامل مقصر در ایجاد بدهی و وضعیت تمکن و معیشت مدیون تهیه و جهت اتخاذ تصمیم به اداره کل استان مربوطه ارسال نماید.

بدیهی است مدیران کل استان ها مجاز خواهند بود تا براساس گزارشات اصله و با در نظر گرفتن تمامی جوانب از جمله مصالح سازمان و وضعیت مالی مدیون، در صورت اطمینان از عدم توان مالی مستمری بگيران در

بازپرداخت یک‌جای بدهی پس از اخذ ضمانت و تعهدنامه معتبر با تقسیط بدهی مستمری‌بگیران حداکثر در ۲۴ قسط اقدام نمایند.

در صورتی که مستمری‌بگیران به هر دلیل از جمله به دلیل قطع مستمری دارای مطالباتی باشند، مطالبات مستمری‌بگیر به عنوان پیش‌قسط منظور و از مجموع مطالبات سازمان کسر شده و سپس باقیمانده بدهی وی تقسیط خواهد شد.

ضمناً در صورت اثبات تخلف و اقدام عامدانه کارکنان سازمان در ایجاد خسارت‌های وارده به سازمان، ضروری است برابر ضوابط و مقررات قانونی با افراد متخلف رفتار شود.

لازم به ذکر است پس از تعیین تکلیف نهایی وضعیت بدهی فرد، چنانچه مدیون شرایط دریافت مستمری را همچنان دارا باشد، در قبال تضامین اخذ شده از وی پرداخت مستمری متعلقه و سایر مزایای قانونی به صورت ماهانه با رعایت تمامی ضوابط و مقررات قانونی بلامانع است. بنابراین از آنجا که مدیون رأساً مسئول پرداخت و واریز وجه اقساط بدهی خویش به شماره حساب تعیین شده از سوی شعبه می‌باشد، لذا کسر هر گونه وجه از بابت بدهی از مستمری ماهانه وی در صورت عدم تمایل مجاز نخواهد بود.

۴۶- سوابق بیمه‌های اجتماعی

به موجب ماده ۱۰ قانون تأمین اجتماعی از تاریخ اجرای قانون تأمین اجتماعی (۱۳۵۴/۵/۱۰)، سازمان بیمه‌های اجتماعی و سازمان بیمه‌های اجتماعی روستاییان در سازمان تأمین اجتماعی ادغام و کلیه وظایف و تعهدات و دیون و مطالبات و بودجه و دارایی و کارکنان آنها با حفظ حقوق و سوابق و... به سازمان منتقل شده است. بنابراین با ادغام بیمه‌های مذکور در سازمان تأمین اجتماعی ارائه تعهدات به بازماندگانی که مستمری آنها در سنوات گذشته برقرار شده نیز عیناً به سازمان تأمین اجتماعی منتقل شده، لذا رسیدگی به درخواست بازماندگانی که متقاضی فعال‌سازی مجدد پرونده‌های مستمری مختومه از این قبیل موارد هستند، در صورت فراهم بودن کلیه شروط قانونی بلامانع خواهد بود.

همچنین چنانچه وقوع فوت بیمه‌شده در زمان اجرای قانون بیمه‌های اجتماعی باشد و بازماندگان واجد شرایط متوفی در زمان فوت باتوجه به سابقه متوفی، شرایط برقراری مستمری را از هر نظر طبق (بیمه‌شده‌ای که ده سال آخر حیات خود لااقل حق بیمه پنج سال که متضمن حق بیمه نود روز کار در آخرین سال حیات وی است را پرداخته باشد و یا بیمه‌شده‌ای که بر اثر حادثه ناشی از کار یا بیماری‌های حرفه‌ای و یا عواقب آنها فوت نماید) احراز نمایند، برقراری مستمری ایشان و استمرار آن بر اساس مقررات قانون تأمین اجتماعی با رعایت تمامی شروط و ضوابط قانونی مربوطه بلامانع خواهد بود.

شایان ذکر است که اساس برقراری مربوطه در این راستا، ۱۵۷۰۲ با عنوان «ماده ۶۸ قانون بیمه‌های اجتماعی» در سیستم مکانیزه تعبیه شده است.

۴۷- ماده ۹۰ قانون

در اجرای ماده ۹۰ قانون تأمین اجتماعی واحدهای امور فنی مستمری‌های شعب موظف‌اند مدارک مربوط به فوت بیمه‌شده و نتیجه معاینات قبل از استخدام بیمه‌شده را طی فرم شماره ۳ بخشنامه «نحوه اجرای ماده ۹۰ قانون تأمین اجتماعی» (پیوست ضمیمه) به مدیریت درمان استان مربوطه ارسال نمایند. در صورتی که بیمه‌شده فاقد معاینات اولیه باشد مراتب از سوی واحد امور فنی بیمه‌شدگان شعبه پیگیری و نتیجه آن به مدارک ارسالی الصاق می‌شود.

در ادامه چنانچه طبق نظر مدیریت درمان استان علت فوت بیمه‌شده از مصادیق زیرماده ۹۰ قانون تشخیص داده شود واحد امور فنی مستمری‌ها موظف است خسارت وارده به سازمان را مطابق با مفاد ماده ۵۰ قانون تعیین و مراتب را جهت اقدامات آتی به واحد درآمد شعبه منعکس نماید.

فهرست دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و دستورهای اداری اصلاح، روانسازی و تلخیص‌شده، پس از اعمال آراء دیوان عدالت اداری

۱	بخشنامه شماره ۴۴۱ فنی (لزوم برخورداری از شرایط استحقاق مستمری هنگام فوت بیمه‌شده)؛
۲	بخشنامه شماره ۴۸۰/۱ و ۴۸۰ فنی (برقراری مستمری درباره بیمه‌شدگانی که به علت همکاری با نیروهای مسلح شهید یا معلول‌شده یا می‌شوند)؛
۳	بخشنامه شماره ۵۵۸ فنی (بند یک ماده ۸۱ قانون)؛
۴	بخشنامه شماره ۵۷۹ فنی (حداقل و حداکثر مجموع مستمری قابل پرداخت بازماندگان)؛
۵	بخشنامه شماره ۵۹۹ فنی (مستمری فرزندان اناث)؛
۶	بخشنامه شماره ۶ مستمری‌ها (ترمیم مستمری بیمه‌شدگانی که در جریان انقلاب اسلامی و به سبب آن شهید و یا از کارافتاده کلی شده‌اند)؛
۷	بخشنامه شماره ۱۱ مستمری‌ها (برقراری و پرداخت مستمری فرزندان اناث بیمه‌شدگان متوفی)؛
۸	بخشنامه شماره ۱۱/۱ مستمری‌ها (حذف قسمتی از بخشنامه شماره ۱۱ مستمری‌ها)؛
۹	بخشنامه شماره ۱۱/۲ مستمری‌ها (چگونگی برقراری مستمری فرزندان اناث بیمه‌شدگان متوفی)؛
۱۰	بخشنامه شماره ۱۹ مستمری‌ها (پرداخت مستمری بازماندگان بیمه‌شدگان شهید)؛

۱۱	بخشنامه شماره ۲۰ مستمری‌ها (برقراری مجدد مستمری در صورت فوت شوهر دوم)؛
۱۲	بخشنامه شماره ۲۰/۱ مستمری‌ها (برقراری مجدد مستمری در صورت فوت شوهر دوم)؛
۱۳	بخشنامه شماره ۲۴ مستمری‌ها (شرایط برقراری مستمری بازماندگان بیمه شدگان فوت شده)؛
۱۴	بخشنامه شماره ۲۴/۱ مستمری‌ها (شرایط برقراری مستمری بازماندگان بیمه شدگان متوفی و پرداخت غرامت مقطوع فوت)؛
۱۵	بخشنامه شماره ۲۴/۲ مستمری‌ها (لغو قسمتی از بخشنامه ۲۴/۱ مستمری‌ها)؛
۱۶	بخشنامه شماره ۳۹ مستمری‌ها (تسریع در برقراری احکام مستمری بازماندگان)؛
۱۷	بخشنامه شماره ۵۰ مستمری‌ها (اصلاح شیوه پرداخت مستمری بازماندگان)؛
۱۸	بخشنامه شماره ۵۵ مستمری‌ها (قانون الحاق یک تبصره به ماده ۸۰ قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و... مصوب ۸۷/۲/۱۸ مجلس شورای اسلامی)؛
۱۹	بخشنامه‌های ۵۶/۱، ۵۶/۲، ۵۶/۳ و ۵۶/۴ در برقراری مستمری بازماندگان در اجرای قوانین بودجه؛
۲۰	بخشنامه شماره ۶۲ مستمری‌ها (رای شماره ۱۳۹ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری)؛

۲۱	بخشنامه شماره یک بازماندگان (تلخیص و تجميع بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و دستورهای اداری...):
۲۲	بخشنامه شماره ۱/۶۵ مستمري‌ها (پرداخت مستمري بازماندگان متناسب با سنوات پرداخت حق بیمه):
۲۳	بخشنامه شماره ۶۷ مستمري‌ها (قانون حمايت خانواده):
۲۴	دستور اداری شماره ۶/۱۶۸۷۵ حوزه فنی و درآمد (اجرای بخشنامه شماره ۵۶۸ فنی):
۲۵	دستور اداری شماره ۵۱/۶۳۹۱ حوزه فنی و درآمد (بخشنامه ۵۶۸ فنی):
۲۶	دستور اداری شماره ۷۵۸۵۶ حوزه فنی و درآمد (برقراری مستمري بازماندگان):
۲۷	دستور اداری شماره ۵۰۰۰/۷۸۱۸۰ حوزه معاونت فنی و درآمد (برقراری مستمري بازماندگان):
۲۸	دستور اداری شماره ۵۰۰۰/۱۰۲۱۷۱ حوزه فنی و درآمد (پرونده‌های مستمري بازماندگان چندقسمتی):
۲۹	دستور اداری شماره ۵۰۰۰/۳۹۸۰۳ حوزه فنی و درآمد (چگونگی احراز شرایط تحت تکفل بودن پدر و مادر و شوهر بیمه‌شده زن و نحوه برخورداری آنان از حمايت‌های مقرر در قانون):
۳۰	دستورالعمل شماره ۳/۳۰۴۸ (پرداخت مستمري به وکیل):
۳۱	دستور اداری شماره ۵۰۰۰/۸۲۶۶۰ حوزه مشترک فنی و درآمد، امور استان‌ها و اداری و مالی (ارجاع پرونده مستمري بگيران):

۳۲	دستور اداری شماره ۵۰۰۰/۸۵۰۶۹ (چگونگی معرفی مستمری‌بگیر، وکیل یا قیم جهت افتتاح حساب)؛
۳۳	دستور اداری شماره ۵۰۳۲/۱۵۰۸۳ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۱۲ (کنترل و دقت در برقراری و پرداخت مستمری پرونده‌های تک نفره)؛
۳۴	دستور اداری تقسیط بدهی مصوب یک هزار و سیصد و بیستین جلسه هیئت مدیره مورخ ۱۳۹۰/۷/۱۶ و مفاد بند ب مصوب ۱۱/۹۱/۱۱۹۵ مورخ ۱۳۹۱/۸/۲۳؛
۳۵	دستور اداری شماره ۱۰۱۸۳۱۶/۱۰۰۰ (اجرای بند ۱۰۳ قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور)؛
۳۶	مصوبات مورخ ۱۳۷۲/۸/۱ و ۱۳۷۳/۲/۲۶ شورای عالی تأمین اجتماعی؛
۳۷	دستور اداری شماره ۱۰۰۰/۹۳/۱۲۸۴۹ مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۱۶ (حذف بند «د» بخشنامه ۶۵/۱ مستمری‌ها)؛
۳۸	دستور اداری شماره ۵۰۳۰/۹۴/۲۱۰۸ مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۷ (ابلاغ دادنامه شماره ۱۳۵ مورخ ۱۳۹۴/۲/۲۱ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری)؛
۳۹	دستور اداری شماره ۵۰۳۰/۹۵/۳۵۳ مورخ ۱۳۹۵/۲/۵ (ابلاغ دادنامه شماره ۶۳ مورخ ۱۳۹۴/۱/۳۱ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری)؛

فرمها

سازمان تامین ایمنی

فرم پیوست شماره ۱

فرم درخواست برقراری مستمری بازماندگان

شعبه:

نظر به اینکه مرحوم/ مرحومه ..... دارنده شماره شناسنامه .....
کد ملی ..... متولد ..... صادره از .....
بیمه شده/ بازنشسته و از کارافتاده شماره ..... حسب گواهی فوت پیوست در تاریخ
..... فوت نموده و آخرین محل اشتغال وی کارگاه/ شرکت .....
به شماره کارگاه ..... واقع در .....
می باشد، لذا خواهشمند است دستور فرمایید نسبت به برقراری مستمری جهت بازماندگان واجد شرایط به شرح
زیر اقدام لازم معمول دارند. مضافاً اینکه متعهد می گردم که حداکثر ظرف مدت ۹ ماه پس از تاریخ فوت
ذکرشده نسبت به ارائه گواهی انحصار وراثت اقدام نمایم و در صورت عدم ارائه گواهی مذکور ظرف مهلت
مقرر و یا اینکه در مندرجات گواهی فوق الذکر اظهاراتی خلاف واقع آشکار گردد، بدین وسیله به سازمان اختیار
داده می شود بر اساس ضوابط و مقررات نسبت به توقف پرداخت مستمری اقدام و اینجانب ملزم به اعاده
هرگونه خسارات وارده به سازمان خواهم بود.

۱-

۲-

نام و نام خانوادگی

نسبت متقاضی با متوفی

امضاء

نشانی: .....

تلفن: .....

تذکر:

این درخواست تنها توسط همسر، فرزند، پدر و مادر بیمه شده و یا وکیل و قیم قانونی بازماندگان می تواند
تکمیل گردد.

سازمان تامین اجتماعی

فرم پیوست شماره ۲

شماره: .....

تاریخ: .....

فرم تعهدنامه فرزندان اناث

اینجانب ..... به شماره شناسنامه .....
..... کد ملی ..... متولد روز ..... ماه ..... سال .....
فرزند مرحوم ..... به شماره بیمه/مستمری .....
به علت ..... درخواست برقراری مستمری فوت مادر/پدر
خود را نموده و اعلام می نمایم در حال حاضر:

۱- اشتغال به کار ندارم.

۲- ازدواج نکرده و دارای شوهر نمی باشم.

و هر زمان خلاف ادعاهای مذکور ثابت شود، علاوه بر قطع مستمری، نسبت به استرداد وجوه دریافتی از تاریخ استفاده غیر مجاز اقدام نمایم. مضافاً متعهد می گردم به محض اینکه در شرایط فوق الذکر تغییر حاصل گردد، مراتب را فوراً به سازمان تأمین اجتماعی اعلام نمایم. بدیهی است در غیر اینصورت اینجانب ملزم به پرداخت هرگونه خسارات وارده به سازمان مطابق ماده ۹۷ قانون تأمین اجتماعی خواهم بود.

نام و نام خانوادگی

امضاء و اثر انگشت

نشانی: .....

تلفن ثابت: .....

تلفن همراه: .....

سازمان تامین اجتماعی

شماره: .....

تاریخ: .....

فرم پیوست شماره ۳

فرم درخواست برقراری مستمری بازماندگان بر اساس سنوات پرداخت حق بیمه
موضوع «قانون تعیین تکلیف تأمین اجتماعی اشخاصی که ده سال و کمتر حق بیمه پرداخت کرده‌اند»

ریاست محترم شعبه، .....

با سلام، نظر به اینکه مرحوم/مرحومه ..... دارای شماره ملی .....
متولد سال ..... بیمه شده شماره ..... حسب گواهی فوت پیوست
در تاریخ ..... فوت نموده و آخرین محل اشتغال وی .....
واقع در ..... و سایر سوابق بیمه‌پردازی ایشان به شرح جدول زیر می‌باشد.

مدت اشتغال (تاریخ شروع و پایان)	نام کارگاه	آدرس کارگاه	شغل	ردیف

لذا اینجانب ..... با اطلاع کامل از ضوابط و مقررات قانون فوق الذکر
به‌ویژه آگاهی از میزان مستمری و مزایای جانبی و پرداخت آن به نسبت سنوات حق بیمه متقاضی برقراری
مستمری طبق قانون یادشده می‌باشم. بازماندگان واجد شرایط متوفی عبارت‌اند از:

۱-..... نسبت .....

۲-..... نسبت .....

۳-..... نسبت .....

ضمناً اعلام می‌نمایم که آن مرحوم فاقد هر گونه سابقه نزد صندوق‌های بیمه‌ای دیگر بوده و بازماندگان وی
از بابت فوت بیمه شده از سایر صندوق‌ها هیچ گونه حقوق و یا مستمری دریافت نمی‌دارند. همچنین متعهد
می‌گردم حداکثر ظرف مدت ۹ ماه پس از تاریخ فوت نسبت به ارائه گواهی انحصار وراثت اقدام نموده و در
صورت عدم ارائه ظرف مهلت مقرر و یا اثبات خلاف اظهاراتم سازمان اختیار دارد بر اساس ضوابط و مقررات
نسبت به توقف پرداخت مستمری اقدام و اینجانب ملزم به پرداخت هرگونه خسارات وارده به سازمان مطابق
ماده ۹۷ قانون تأمین اجتماعی خواهم بود.

نام و نام خانوادگی، نسبت متقاضی با متوفی

امضاء و اثر انگشت

نشانی: .....

تلفن ثابت: .....

تلفن همراه: .....

سازمان تأمین اجتماعی

فرم پیوست شماره ۴

شماره: .....

تاریخ: .....

ریاست محترم شعبه، .....

با سلام

احتراماً، اینجانب ..... متولد ..... دارای کدملی .....
به شماره شناسنامه ..... فرزند/ پدر/ مادر مرحوم .....
به شماره بیمه / مستمری ..... که متقاضی بهره‌مندی از مزایای مستمری
بازماندگان به واسطه فوت مرحوم فوق‌الذکر می‌باشم. تعهد می‌نمایم که از هیچ‌گونه مستمری بازنشستگی،
از کارافتادگی و وظیفه یا سایر وجوه دیگر از این سازمان و سایر صندوق‌های بیمه و بازنشستگی استفاده
نمی‌نمایم و هر زمان که خلاف ادعای مذکور ثابت شود علاوه بر قطع مستمری، در مورد استرداد وجوه
دریافتی از تاریخ استفاده غیر مجاز اقدام نمایم. ضمناً متعهد می‌گردم به محض اینکه در شرایط فوق‌الذکر
تغییر حاصل شود مراتب را فوراً به سازمان تأمین اجتماعی اعلام نمایم.

نام و نام خانوادگی

نسبت متقاضی با متوفی

امضاء و اثر انگشت

نشانی: .....

تلفن ثابت: .....

تلفن همراه: .....

سازمان تأمین آرایهائی

فرم پیوست شماره ۵

شماره: .....

تاریخ: .....

وکالت نامه

شماره شناسنامه	نام پدر کد ملی	نام خانوادگی	نام تاریخ تولد آدرس و تلفن تماس:	موکل
----------------	-------------------	--------------	--	------

شماره شناسنامه	نام پدر کد ملی	نام خانوادگی	نام تاریخ تولد آدرس و تلفن تماس:	وکیل
----------------	-------------------	--------------	--	------

مورد وکالت: مراجعه به شعب تأمین اجتماعی به منظور دریافت کلیه مستمری و مزایای جانبی متعلق به موکل اعم از مطالبات متعلقه مربوطه قبلی، فعلی و آتی وی به نحوی که در هیچ مورد نیازی به حضور وی نباشد.

حدود اختیارات: وکیل در انجام مورد وکالت تام الاختیار بوده و حق توکیل به غیر ولو کراراً ندارد.

مدت وکالت: از تاریخ ..... به مدت یک سال

محل امضاء مسئول مستمری ها
تاریخ

محل امضاء موکل
تاریخ

محل امضاء واحد دبیرخانه

سازمان تأمین اجتماعی

فرم پیوست شماره ۶

به: سازمان تأمین اجتماعی شعبه .....

از: بنیاد شهید شهرستان

موضوع: تأیید شهادت

با سلام و صلوات بر محمد(ص) و آل محمد(ص)

در اجرای تبصره ۲ ماده واحده قانون اصلاح لایحه قانونی ... درباره بیمه شدگانی که در جریان انقلاب اسلامی دچار نقص عضو، از کارافتادگی جزئی یا از کارافتاده کلی گردیده یا به درجه شهادت رسیده‌اند مصوب ۱۳۷۰/۵/۸ مجلس شورای اسلامی با بررسی همه جانبه و تحقیقاتی که به عمل آورده، بدینوسیله گواهی می‌نماید برادر ..... دارای کد ملی ..... فرزند ..... دارنده شناسنامه شماره ..... متولد ..... در تاریخ ..... در محل ..... به علت حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی مصدوم و در تاریخ ..... به افتخار شهادت نائل گردیده است، خواهشمند است دستور فرمایید طبق مقررات قانون مذکور اقدامات لازم معمول و از نتیجه این بنیاد را مطلع نمایند. لزوماً یادآور می‌شود آخرین محل اداره اشتغال نامبرده ..... واقع در ..... آدرس محل سکونت ..... می‌باشد.

ضمناً شماره پرونده در بنیاد ..... می‌باشد.

مهر و امضاء مجاز مسئول بنیاد

سازمان تامین اجتماعی

فرم پیوست شماره ۷

شماره: .....

تاریخ: .....

ریاست محترم شعبه .....

احتراماً، بدینوسیله اینجانب ..... همسر مرحوم .....
به شماره مستمری ..... که پس از ازدواج با آقای .....
شاغل در ..... / مستمری بگير شماره .....؛
مستمري و مزایای جانبی ماهانه ام برقرار نشده / قطع گردیده، باتوجه به مفاد قانون حمایت خانواده و آیین نامه
اجرائی آن متقاضی برقراری مستمري فوت آن مرحوم می باشم.

ضمناً متعهد می شوم در صورتی که به هر دلیل امکان بهره مندی و دریافت هر گونه خدمات، حمایت های
قانونی و مستمري دیگری از سازمان تامین اجتماعی و یا از سایر صندوق های بیمه و بازنشستگی برای اینجانب
فراهم گردد، مراتب را بلافاصله و در اسرع وقت به سازمان تامین اجتماعی اطلاع دهم.

نام و نام خانوادگی

امضاء و اثر انگشت

نشانی: .....

تلفن ثابت: .....

تلفن همراه: .....

سازمان تامین اجتماعی

فرم پیوست شماره ۸

شماره: .....

تاریخ: .....

فرم ضمیمه
بخشنامه «نحوه اجرای ماده ۹۰ قانون تأمین اجتماعی»

مدیریت محترم درمان استان .....

احتراماً، با عنایت به اینکه آقای/خانم ..... بیمه شده شماره ..... از کار افتاده کلی/فوت شده، خواهشمند است در اجرای ماده ۹۰ قانون در خصوص توانایی انجام کار بیمه شده بطور کلی و یا قابلیت و عدم قابلیت و استعداد جسمانی انجام کار مرجوعه و میزان تأثیر آن در عارضه ایجاد شده که منجر به از کار افتادگی کلی/فوت وی گردیده است در فرم پیوست (شماره پنج) اظهار نظر فرمایند.

ضمناً اطلاعات و تصاویر مدارک مشروحه زیر به پیوست در ..... برگ ارسال می گردد.

۱- گزارش چایی از کل سوابق بیمه پردازی به تفکیک کارگاه در ..... برگ.

۲- گزارش حادثه و بررسی آن در ..... برگ.

۳- تصویر نتیجه معاینات قبل از به کار گماردن و ادواری در .... برگ.

۴- فرم استعمال کارفرما و پاسخ آن در ..... برگ.

۵- مدارک درمانی و بیمارستانی در ..... برگ.

۶- آخرین محل کار بیمه شده .....

۷- آخرین شغل بیمه شده .....

۸- شغل قبلی بیمه شده ..... و مدت اشتغال در آن به مدت .....

توضیحات:

.....
.....

شعبه .....

رئیس شعبه

مسئول امور فنی مستمری ها

